

Föremålsförvärv från vår samtid

En granskning av Nordiska museets styrdokument och föremålsförvärv

Emma Nelsson

Examensarbete (30 högskolepoäng) i museologi för masterexamen inom ABM-
masterprogrammet vid Lunds universitet.

Handledare: Karin Gustavsson

År: 2016

© Emma Nelsson

Title

Objects Acquisition from contemporary life – A critical review of the Nordic museums policy documents and objects acquisition

Abstract

Today we live in a society that largely is based on objects, but in a world that more and more rely on objects it seems like the interest in the acquisition of objects from our own time decreases in museums. This master's thesis investigates how contemporary life is represented in museums in policy documents and acquired objects. Through ideology critique and content analysis of the Nordic museums policy documents and acquisition documents, questions are answered regarding what these documents are saying about contemporary collecting and what formed them, what's collected, what's not and why. To find out how the documents are affected by contemporary society, neo-institutionalism and idea analysis are used. To answer what types of objects are acquired and how the Nordic museum value items, value theory is used.

This review shows that our time is represented in the Nordic museums policy documents and acquired objects. In the policy documents examined it says that contemporary perspective is an important part of how people get to know this time and also the past, both today and in the future. The multicultural society we live in today effects the documents. These documents emphasizes that a broad perspective that includes many people is of high value. The policy documents also points out the importance of the immaterial culture and that it can be acquired by documentation projects.

The review also shows that contemporary life is represented in the acquired objects made during the past five years. Of the total number of collected objects 66 percent comes from the present. Of these objects the majority is from the 1950–1970 century and the 2010s. Contemporary objects have a high value, but it's not just the objects themselves that generate a high value. It's the stories they can convey to the people who are valued. The objects have no objective value, but rather it's the relative value that controls its value. It's the connection between objects and people and the experience that arise in the meeting.

Keywords

Museology, museums, Nordic museum, contemporary documentation, object acquisition, policy documents

Museologi, museer, Nordiska museet, samtidsdokumentation, föremålsförvärv, styrdokument

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning.....	5
1.1 Problemformulering.....	5
1.2 Syfte och frågeställningar.....	7
1.3 Avgränsning och begreppsförklaringar	7
1.3.1 Samtiden–vad är det?.....	8
1.3.2 Nordiska museet	10
1.3.3 Fysiska ting och insamling.....	11
1.4 Disposition.....	12
2. Material och metod	14
2.1 Nordiska museets dokument.....	14
2.2 Ideologkritisk analys.....	15
2.3 Innehållsanalys.....	16
3. Teoretiska perspektiv.....	17
3.1 Nyinstitutionalism.....	17
3.2 Värdeteori	17
3.3 Idéanalys.....	20
4. Tidigare forskning och litteratur i ämnet	22
4.1 Ny museologi	22
4.2 Insamlings- och urvalsarbete på museer	23
4.3 Samtidsdokumentation och dagens masskonsumtionssamhälle	28
5. Vad säger museet att de ska samla in?	33
5.1 Nordiska museets stadgar samt Mål och Strategier	33
5.2 Policy för dokumentation och insamling.....	36
5.3 Verksamhetsplaner 2010–2014.....	37
5.4 Program för insamling och dokumentation, 2014–2020	40
5.5 Analys.....	41
6. Vad samlar museet in?	45
6.1 Förvärvslistor 2011–2015.....	46
6.2 Analys.....	47

7. Sammanfattande diskussion.....	50
8. Referenslista	52

1. Inledning

Men medan museerna fyllas av föremål från alla historiens åldrar och alla världens hörn och hemmen själva tenderar till att bli museer, håller en sak på att försvinna ur den historiska bilden – vår egen tid.

Johansson 1967 se Silvén 2004, s. 146

Under min praktik på Nordiska museet kunde jag, efter att ha inventerat museets samling av belysningsföremål, konstatera att det från 1940-talet inte fanns många lampor eller armaturer, knappt något alls. Efter mer undersökning förstod jag att detta inte bara var något som gällde belysningsamlingen och inte bara Nordiska museet. Detta väckte tankar hos mig angående museer och föremål från vår egen samtid. Kanske är det så som Johansson beskriver det i citatet ovan att de som håller på att gå förlorat på museer idag är vår egen tid?

1.1 Problemformulering

Så länge det har funnits museer har det även funnits insamlingsarbete på dessa museer. Samlingarna är på många sätt grundstenen till verksamheten, de styr museets profil, utställningar och program. En museisamling förutsätter att institutionen bakom värderar, gör urval och prioriterar bland världens fenomen (Svanberg 2009, s. 10). Det är urvalet som gör ett föremål till ett museiföremål. Genom att ett föremål väljs av någon blir det ett museiföremål och ges då ett speciellt värde. (Pearce 1992, s. 5). Urvalsprocessen rör sig mellan kulturella idéer om hur och vad vi värderar i samhället och individens egen uppfattning, tycke och smak (Pearce 1992, s. 35). Hur museer arbetar med insamling har förändrats över tid menar museologen och idéhistorikern Richard Pettersson (2011). Från mitten av 1800-talet präglades samlandet av att föremål bar på ett kulturellt värde som skulle indelas i taxonomiska system. Idag ser det annorlunda ut. Museets roll är i förändring och påverkas av det globala och multietniska samhälle vi lever i. Museet har gått från att *förmedla* till att *uttolka* kunskap och bildning (Pettersson 2011, s. 211).

Nordiska museets grundare, Artur Hazelius, ska ha uttryckt att det var gamla saker som var av störst intresse att samla in. Efter andra världskriget började detta ifrågasättas och det fanns en förståelse för att samtiden också måste finnas representerad (Hammarlund-Larsson 1998, s. 197 & 207). Museipersonal började fråga sig vilken museets främsta uppgift var; att rädda det förgångna eller fokusera på samtiden? (Silvén-Garnert 1997, s. 20). I Sverige startade de kulturhistoriska museerna 1977 samarbetsorganet *Samdok*. Tanken med *Samdok* var att främja museernas arbete med dokumentation och insamling från samtiden. Flera museitjänstemän såg att representationen av föremål från 1900-talet var skral. De flesta föremålen på museer koncentrerade sig mellan 1750–1870. Man ville nu att samtiden skulle bli ett förhållningssätt och ett naturligt inslag i arbetet på museer, inte bara en vision (Silvén-Garnert 1997, s. 23). Med samtidsdokumentation menades undersökning av levande verksamheter, det forskaren själv kunde uppleva i sin egen samtid (Silvén-Garnert 1997, s. 28). Samtidsdokumentationerna, som till största del bestod av etnologiska fältarbeten, skulle planeras in i museets ordinarie verksamheter (Silvén-Garnert 1997, s. 28). Att definiera samtiden är dock en problematisk uppgift, något som jag återkommer till längre fram.

Under 1970-talet låg tyngdpunkten av det insamlade materialet från samtiden på intervjuer och fotografier. Detta ansågs bättre då det både var mindre kostsamt och inte bara dokumenterade människors yttre liv utan även deras tankar om världen (Silvén-Garnert 1997, s. 31).

Samhället har förändrats sedan *Samdok* bildades. Från mitten av 1900-talet lever vi i ett samhälle där ökningen av producerade varor får konsekvenser (Miller 1987, s. 3). En konsekvens av massproduktionen av föremål för museerna är att urvalet blir allt svårare, vad ska samlas in och bevaras för framtiden av alla producerade föremål? Vad är representativt för vår samtid? Masskonsumtionssamhället leder till att begreppet kulturarv blir bredare, krav på legitimitet och representativitet blir viktigare. Likaså de urval museer gör som formar den tid vi lever i. Dessa olika aspekter innebär ett förändrat fält för museerna att arbeta i (Berg 2010, s. 178).

Bristen på strategier för bevarandet av samtiden är stor och i takt med att föremålen

blir fler verkar intresset för att ta tag i frågan bli svalare. Antalet förvärv har minskat och föremålsinsamling har blivit en syssla i periferin (Eivergård & Lundström 2007, s. 129). Undersöker man Nordiska museets samlingar kan man se att det under 1900-talet förts in 237 000 inventarienummer i samlingarna. Av dessa är 18 000 föremål förvärvade under 1900-talets två sista decennier och av dessa är det bara ca 2000 som representerar samtiden (Mattsson 2015, s. 74). Kanske finns det tankar om att tiden själv får utvisa vad som ska bevaras, men kommer bilden av den tid vi lever i nu vara den samma om femtio år? I så fall, vilka konsekvenser får det för samtiden i framtiden om vi inte tar tag i den här problematiken nu?

Samlandet på museer behöver mer kunskap, bland annat om urvals-, insamlings- och dokumentationsprinciper (Svanberg 2009, s. 15). I detta arbete tar jag utgångspunkt i problematiken kring föremålsförvärv i ett samhälle som mer och mer bygger på föremål, hur tänker och agerar museer kring föremålsförvärv från vår egen samtid? Hur görs urvalet och hur värderas samtida föremål?

1.2 Syfte och frågeställningar

Med utgångspunkt i en granskning av Nordiska museet undersöker jag hur tankarna kring föremålsförvärv ser ut och vad som faktiskt samlas in från vår samtid. Syftet är att undersöka problematiken kring föremålsförvärv från samtiden och hur samhället vi lever i idag påverkar urvalsprocessen och hur samtida föremål värderas av museer. De frågor jag undersöker är:

- Vad står det i Nordiska museets styrdokument som påverkar föremålsförvärv från vår samtid? Varför ser dokumenten ut som de gör?
- Vad samlar Nordiska museet in/ vad samlas inte in?
- Vilka faktorer påverkar vad som samlas in/ inte samlas in?

1.3 Avgränsning och begreppsförklaringar

I min uppsats avgränsar jag mig till själva urvalsprocessen och vad som styr denna. Jag fokusera inte på hur samtida objekt ordnas i samlingarna eller hur de ställs ut. Jag intresserar mig för de processer som ligger bakom urval och hur de påverkar vad ett

museum väljer att samla in. Att undersöka hur samtiden kategoriseras och ställs ut på museer idag är intressant, men inom ramen för denna uppsats finns det inte möjlighet att undersöka det.

1.3.1 Samtiden–vad är det?

Vad i samhället definieras som samtid och vilken tidsperiod räknas som samtid? Är det de senaste tio, femtio eller hundra åren?

Samdok var ett samarbetsorgan som bildades 1977. Tanken med Samdok var att museer och andra institutioner tillsammans skulle arbeta med samtidsdokumentation och insamling (Silvén 1997, s. 23). 2011, samma år som Samdok lades ner och ersattes av DOSS (Dokumentation av samtida Sverige), hade nätverket ca 80 medlemsinstitutioner. Medlemmarna var indelade i olika arbetsgrupper eller pooler som det kallades (Axelsson 2011, s. 178). Tanken med de olika poolerna var att museerna skulle täcka in det samtida samhället med fokus på produktionen av varor och tjänster. De tio arbetsgrupper var Jord- och skogsbrukspoolen, Metallpoolen, Trä- och papperspoolen, Livsmedelspoolen, Textilpoolen, Byggpoolen, Handelspoolen, Kommunikationspoolen, Servicepoolen, Offentliga poolen och Hempoolen (Silvén 2004, ss. 170–171). Att just dessa pooler ansågs innefatta samtiden visar på hur man såg på samhället under den här tiden och att det som ansågs viktigt att bevara var kopplat till näringslivet och industrin. Människor identifierades utifrån deras arbete. Det moderna livet fanns i industrin, service och sjukvård (Silvén 2004, s. 172). 1990 tillkom även den Samiska poolen (Silvén 2004, s. 217).

Från början var det de svenska kulturhistoriska museerna som samarbetade i Samdok för att förbättra dokumentationen och föremålsförvärv från samtiden. Under 2000-talet innefattade Samdok inte bara museer utan även andra kulturarvsinstitutioner. Målet med nätverket var då inte bara att förbättra dokumentationen utan även utveckla de redan befintliga samlingarna (Axelsson 2011, s. 177). Från 1990-talet började museerna inom Samdok även dokumentera de tidigare marginaliserade grupperna och berättelserna i samhället så som hemlöshet, invandring och fysiska och psykiska funktionshinder. Betoningen låg på mångfald, individ och komplexitet (Silvén 2004, s. 217). Många medlemmar såg att samhällets förändring från 1970-

talet påverkade poolerna. Textil- och Metallpoolen såg svårigheter med att hänga med i samhällets utveckling och förändring. Dessa industrier omformades eller höll helt på att försvinna i Sverige. Förändringar gällde även för Jord- och skogsbrukspoolen samt för Servicepoolen (Axelsson 2011, s. 179).

Det skedde också en förändring i hur museipersonalen såg på sina arbetsuppgifter. Ursprungligen handlade det om att rädda det som var på väg att gå förlorat, senare handlade det mer om att undersöka nya fenomen i samhället. I stället för brandkårsutryckningar arbetade de med noggrant planerade fältstudier (Axelsson 2011, s. 178).

Silvén diskuterar i kapitlet *Samtidsforskning som ett förhållningssätt* (1997) problematiken i hur vi definierar samtiden. En undersökning av hur museer inom Hempoolen dokumenterade olika typer av hem visade på hur olika man kan uppfatta vad samtiden är. En grupp valde att dokumentera hem med Ikeamöbler och hörnsoffor, medan en annan grupp valde att dokumentera ett äldre pars hem där det inte fanns några möbler från de senaste decennierna (Silvén-Garnert 1997, s. 28). Är det fortfarande samtiden den senare gruppen dokumenterade? Det var ett hem som de själva kunde uppleva, men ingenting i hemmet kom från en tid de kunde uppleva.

Begreppet samtid är svårt att definiera, inte bara vad i samhället som definierar samtid utan även vad samtiden är tidsmässigt. Samtiden kan uppfattas på lika många sätt som det finns människor som dokumenterar den. Samtiden är inget fast begrepp kopplade till specifika datum. Samtiden är en blandning av olika tider och föremål kopplade till samtiden kan både vara nyproducerade lika väl som äldre men som används idag. Samdok definierade samtiden som levande verksamheter, något som personen som dokumenterar själv kunde uppleva (Silvén-Garnert 1997, s. 28). Även arkeologen Maria Persson använder sig av denna avgränsning i sin avhandling *Minnen från vår samtid. Arkeologi, materialitet och samtidshistoria* (2014) där hon beskriver att "Samtidsarkeologi rör tidsperioder varifrån nu levande människor har egna erfarenheter och minnen" (Persson 2014, s. 20).

I denna uppsats måste jag göra en avgränsning i hur jag ser på samtiden och vilka föremål som räknas dit. Jag har valt att utgå från min egen inventering av Nordiska museets belysningssamling där jag kunde se att det från 1940-talet inte fanns många föremål, knappt några alls. Det var också då, till följd av standardiseringar i industrin, som antalet producerade föremål ökade. Författaren och akademiledamoten Lars Gyllensten menar i boken *Klipp i 70-talet* (1979) att människor under 1970-talet levde i ett massvarusamhälle där industrier centraliserats till ett fåtal stora organisationer. Varor producerades i stora upplagor med förhoppning om att de skulle nå en bred marknad av köpare. Människorna i samhället hade en hög materiell ämnesomsättning (Gyllensten 1979). Undersöker vi Sveriges bruttonationalprodukt sedan 1970-talet har den ökat kraftigt. En anledning till den förbättrade ekonomin var att hushållens konsumtion ökade (Statistiska Centralbyrån 2015). Att dra en gräns vid 1940-talet och kalla det för samtid kan upplevas som ett långt tidsspänn, men i min mening blir det en naturlig gräns då det var från den tiden som varuproduktionen ökade samtidigt som antalet nyförvärv av föremål gick ner. Fortsättningsvis, utifrån Silvéns (1997) och Perssons (2014) definition av samtiden som levande verksamheter eller som tidsperioder från vilket nu levande människor kan ha minnen anser jag att tiden från 1940-talet faller inom ramarna för vad som kan uppfattas som samtid och från vilken människor idag kan uppleva och minnas. Även om jag inte kan minnas tillbaka till 1940-talet eftersom jag inte levde då delar jag min tid med personer som kan det.

1.3.2 Nordiska museet

I den här uppsatsen har jag valt att fokusera på Nordiska museet. Som Sveriges största kulturhistoriska museum och under lång tid navet för Samdok känns mitt val som relevant för en undersökning gällande insamling. Nordiska museet är också ett av landets fjorton centralmuseer. Sveriges centralmuseer skiljer sig från landets övriga museer genom att deras finansiering ges av staten och deras uppdrag styrs helt eller delvis av staten. Regionala museer kan även de få statlig finansiering, men till skillnad från centralmuseerna har staten inget huvudmannaskap över de regionala museerna. Staten utnämner inte chefer eller styrelser i de regionala museerna. Benämningen centralmuseum medför inga speciella förmåner eller åtaganden. Däremot har de en särskild synlighet i samhället, framstående samlingar och besitter

en hög kompetens inom respektive ämnesområde (Museiutredningen 2015, ss. 142–144). Nordiska museet är en stiftelse men räknas till de fjorton centralmuseerna och största delen av deras finansiering kommer från staten.

Jag har valt att fokusera på ett museum istället för att analysera fler. I och med att Nordiska museet är ett stort museum som på många sätt är ledande i Sverige och under lång tid har arbetat med insamling anser jag att det ger mig tillräckligt med material för att göra en tillfredställande analys. Nordiska museet har många styr- och policydokument som jag använder mig av i uppsatsen, vilket ger mig tillräckligt med material för att besvara mina valda forskningsfrågor. En del övergripande dokument som *Nordiska museets stadgar* eller *Mål och strategier för Nordiska museet* gäller för flera år. När det kommer till museets verksamhetsplaner och förvärvslistor för allt museet förvärvat under det gångna året har jag valt en femårsperiod. Detta då det är en rimlig avgränsning för mitt arbetes storlek, tillräckligt mycket material för att få en bild över hur läget ser ut men samtidigt inte för mycket för mitt arbetes ramar och tidsbegränsningar. Min avsikt är inte att undersöka om det skett någon förändring över tid. Jag undviker det inte aktivt men jag lägger heller ingen vikt vid det i min undersökning.

Tanken med denna uppsats är inte att göra en jämförelse mellan olika museer utan använda mig av Nordiska museet som ett exempel för något som är förekommande på flera museer. Jag vill inte hänga ut Nordiska museet som bättre eller sämre än något annat museum, utan använda det för att belysa en problematik som många museer står inför.

1.3.3 Fysiska ting och insamling

Jag har valt att undersöka insamlingsarbetet av fysiska föremål, inte det som klassiskt kopplats till Samdoks insamlingsarbete av samtiden, d.v.s. dokumentation, intervju eller foto. I en tid som till stor del handlar om föremål verkar det som museer i allt större utsträckning går åt det andra hållet, det är det jag undersöker, paradoxen mellan en ökning av föremål i samhället och en minskning av föremål på museer.

Med insamling menar jag i denna uppsats både det som museet själva tagit initiativ till att samla in och det som erbjudits till museet i form av gåvor eller donationer. I de förvärvslistor som jag undersökt gör jag ingen skillnad på de olika sätten som föremålen kommit till museets ägo. I mina frågeställningar uttrycker jag att jag undersöker vad som samlats in och vad som påverkar det, inte hur det har samlats in. Oavsett om det gäller aktivt insamlande av föremål från museets själva eller om det är föremål som erbjudits av privatpersoner föresätter det att museets personal gör urval och bedömer vad som är av värde att förvärva.

1.4 Disposition

I detta kapitel har uppsatsens problemformulering, syfte, frågeställningar och avgränsningar och begreppsförklaringar presenterats.

I kapitel 2 beskrivs det material som används till undersökningen vilket består av olika styr- och policydokument som påverkar Nordiska museets samlingsverksamhet. Här presenteras också de metoder som används för att undersöka det valda materialet.

I kapitel 3 presenteras det teoretiska ramverket. De teorier som presenteras är nyinstitutionalism, idéanalys och värdeteorier utifrån olika forskares synvinklar. I kapitel 4 gör jag en genomgång av tidigare forskning.

I kapitel 5 börjar jag med att granska vad Nordiska museet säger att de ska göra. För att undersöka detta går jag igenom de olika dokumenten som styr museet. Jag har valt att börja med de övergripande dokumenten som gäller hela museets verksamhet, inte bara samlingsverksamheten. Dessa dokument är *Nordiska museets stadgar* samt *Mål och Strategier för Nordiska museet*. Vidare undersöks *Policy för dokumentation och insamling, verksamhetsplaner* för de valda åren och avslutningsvis *Program för insamling och dokumentation 2014–2020*. Kapitlet avslutas med en analys av de undersökta dokumenten.

I andra delen av undersökningen, kapitel 6, går jag igenom *förvärvslistor* för att se vad museet faktiskt har samlat in under de senaste fem åren. Kapitlet avslutas med en analys av materialet. Kapitel 7 är en sammanfattande diskussion av de jag kommit fram till i min undersökning.

2. Material och metod

I följande kapitel presenterar jag det material jag analyserar vilket består av styr- och policydokument som Nordiska museet måste förhålla sig till vid föremålsförvärv. Jag presenterar även de metoder jag använder för att analysera det valda materialet. De metoder jag använder mig av är ideologkritisk analys och innehållsanalys.

2.1 Nordiska museets dokument

Som nämnts tidigare undersöker jag i mitt arbete olika typer av dokument. Att studera texter är vanligt då man vill undersöka olika fenomen i samhället som rör makt, traditioner eller kulturmönster (Bergström & Boréus 2005, s. 12).

Mitt arbete kan delas upp i två delar. Jag granskar vad museet *säger* att de ska göra och vad de faktiskt *gör* och vad det kan bero på. Första delen av min uppsats fokuserar på de olika styrdokument som museet måste förhålla sig till. Vad står det i dessa dokument, vad formar dessa dokument och hur påverkar det museets arbete med föremålsförvärv från vår samtid? Styrdokumentet jag undersöker är; *Nordiska museets stadgar, Mål och Strategier för Nordiska museet, Policy för dokumentation och insamling, Program för insamling och dokumentation 2014–2020* samt *Verksamhetsplaner* för åren 2010–2014. Dessa dokument ger mig bra insikt i verksamheten och de faktorer som styr. Materialet har jag fått tillgång till under de tre månaderna jag arbetade på museet under våren 2016. En del dokument finns tillgängliga för alla på museets hemsida.

Andra delen av mitt arbete fokuserar på vad museet faktiskt gör. För att undersöka detta analyserar jag museet *Förvärvslistor* där det finns dokumenterat alla föremål som museet samlar in. Jag har valt att undersöka förvärvslistorna för åren 2011–2015.

2.2 Ideologkritisk analys

I mina forskningsfrågor har jag formulerat att jag undersöker vad det står i de olika styrdokumenterna om föremålsförvärv kopplade till samtiden och varför de ser ut som de gör. Det jag är intresserad av att analysera är innebörden av det som står i dokumenten, det är innehållet som är det centrala.

En *ideologkritisk analys* ger mig möjlighet att gå utanför texten och även analysera och relatera till en omgivande social praktik. Denna analysteknik betonar att idéer och ideologier måste relateras till en materiell omvärld (Bergström & Boréus 2005, ss. 166–167). Analysen delas in i tre delar där den första är att texten analyseras, andra steget är att begripliggöra texten genom att fråga sig vilken verklighet texten handlar om och vad den refererar till och tredje delen är att beskriva kontexten för att på så sätt förtydliga var idéerna kommer ifrån och hur de kan relateras till samhället (Bergström & Boréus 2005, s. 167). Det jag gör är alltså att beskriva de olika dokumenten, undersöka vad de handlar om/vilken verklighet de beskriver och till sist sätta in dem i en kontext för att på så sätt förstå vilket socialt sammanhang den producerats i, varför de ser ut som de gör och vilka de riktar sig till.

Denna analys lämpar sig eftersom jag är intresserad av de olika utomstående faktorerna som påverkar dokumenten och i sin tur institutionen, museet. Jag analyserar inte bara texterna, dokumentet, utan placerar dem i en större kontext vilket ger mig en större förståelse för problematiken kring urval och insamlingsprocesser. Jag anser att dokumenten inte är frånkopplade samhället, de är en del av samhället och formas därefter.

Jag är medveten om att museet kanske inte uttrycker sig lika explicit som min frågeställning. Det jag gör är att läsa mellan raderna och undersöka vad som implicit uttrycks om föremålsförvärv och samtiden. Jag är också medveten om att ord som jag använder inte alltid står utskrivet utan att andra ord, begrepp eller meningar uttrycker samma sak. Det finns risker med hur vi tolkar saker, jag kan tolka ett ord, begrepp eller mening på ett sätt medan Nordiska museet tolkat det på ett annat sätt (Beckman 2005, s. 33). Genom att vara medveten om detta hoppas jag att jag gör en analys utan för mycket egen tolkning.

Något jag tar hänsyn till när jag läser dokumenten är vem som skrivit texten och vem den tänkta läsaren är. Är det allmänheten, anslagsgivare, regering, chefer eller anställda? Detta påverkar hur texten skrivs och vad som förmedlas. Dessa texter speglar medvetet och omedvetet föreställningar som människorna som skapade texterna har (Bergström & Boréus 2005, s. 15). Det finns fem viktiga element då du tolkar en text; texten, det sociala sammanhanget i vilket texten producerats eller konsumerats, avsändaren, mottagaren och uttolkaren. Olika subjekt ger olika tolkningar (Bergström & Boréus 2005, ss. 24–25). Jag är medveten om att en texttolkning blir påverkad av mig som person. Precis som att en text påverkas av mottagaren och avsändaren kommer även jag med mina förkunskaper, värderingar och åsikter att påverka texten jag läser och lägga in mina egna åsikter i tolkningarna.

2.3 Innehållsanalys

Delen då jag undersöker vad museet faktiskt gör blir i större utsträckning en beskrivande idéanalys där jag genom innehållsanalys, kvantitativt redovisar resultat i siffror (Bergström & Boréus 2005). Hur många föremål samlas in från samtiden och vilka typer av föremål är det? Finns det en tydlig trend eller mönster i vad som samlas in och vad som inte samlas in? Stämmer förvärven överens med vad museet säger att de ska göra? Hur mycket av den totala insamlingen under de undersökta åren är från samtiden? Här kommer jag inte göra någon jämförelse med andra typer av dokument utan enbart fokusera på förvärvslistorna.

Jag har valt att dela in föremålen i Nordiska museets fyra profilområden; *Kläder och mode*, *Hem och bostad*, *Seder och bruk* samt *Naturbruk* (Mattsson 2015, s. 69). Jag delar upp de förvärvade föremålen i 10-års perioder. Det betyder att föremål från 1940-talet blir en grupp, 1950-talet en annan grupp och så vidare fram till idag.

3. Teoretiska perspektiv

De teorier jag har valt att använda mig av i mitt arbete rör institutionens roll i samhället, hur objekt på museer värderas och hur det påverkar urvalen samt hur de olika styrdokumenterna påverkas av samhället.

3.1 Nyinstitutionalism

Som teoretisk grund för detta arbete har jag valt att använda mig av nyinstitutionalism. Jag utgår från statsvetaren Guy B Peters definition av begreppet från boken *Institutional theory in political science: the "new institutionalism"* (1999). Nyinstitutionalism utvecklades från institutionalism som i sin tur har rötter i både behaviorismen och rational choice (Peters 1999, s. 1). Behaviorismen och rational choice sätter individen i centrum och menar att individen agerar utifrån socialpsykologiska egenskaper eller på en rationell beräkning av deras personliga nytta. I institutionalism förs intuitionen in i teorin och menar att institutioner påverkar det mänskliga beteendet. I och med nyinstitutionalism förs nya ingångar till studiet av institutioner in (Peters 1999, s. 1). Nyinstitutionalism pekar även på kollektivet i stället för på individen som i traditionell institutionalism. Individens val hänger ihop med deras tillhörighet i ett större kollektiv eller institution (Peters 1999, s. 41). Inom nyinstitutionalism finns det sex inriktningar: *normativ, rationell, historisk, empirisk, internationell* och *sociologisk* (Peters 1999, ss. 19–20). I mitt arbete kommer jag använda mig av en *sociologisk nyinstitutionalism*. Sociologisk institutionalism undersöker förhållandet mellan institution och samhälle (Peters 1999, s. 20).

3.2 Värdeteori

Filosofen Lars Bergström, verksam vid Stockholms universitet, har sedan 1960-talet forskat inom bland annat moralfilosofi och vetenskapsteori. I min uppsats är det

Bergströms forskning i värdeteori som jag använder. I *Grundbok i värdeteori* (1993) ger Bergström en god översikt till värdeteori. Värdeteori handlar om värderingar och hur vi uttrycker värderingar. Bergström delar in värdeteori i tre ståndpunkter; *emotivism*, *naturalism* och *värdeobjektivism*. Med emotivism menar Bergström tankar om att värdesatser används för att uttrycka känslor eller attityder. Alltså olika inställningar som människor kan ha till olika saker, inte vilka föreställningar människor har om något. Vad vi tycker om något eller hur vi värderar något är ett tecken på inställning, eller preferens som Bergström uttrycker det. Det emotivistiska perspektivet vill med sina inställningar väcka liknande känslor hos åhöraren eller läsaren (Bergström 1993).

I antologin *Modernisering och kulturarv* tar teknikhistorikern Jonas Anshelm (1993) upp liknande tankar som Bergström men med fokus på kulturarv. Anshelm talar om *värderelativism*, vilket emotivism är en del av, och menar att en värderelativist anser att det som avgör om något kan räknas som ett kulturarv är hur det påverkar en grupp människor, vilka upplevelser som en grupp eller kultur får då de vårdar eller tar del av något. Det som enligt relativismen räknas till kulturarvet har således ingenting med de kvalitativa, objektiva kriterierna att göra utan det som värdesätts är relationen mellan kulturarv och individer och dessa individers upplevelser (Anshelm 1993, ss. 14–15). Värderelativisten menar att det inte finns något kulturarv utan någon som betraktar det.

Nummer två på Bergströms lista över ståndpunkter inom värdeteori är *naturalism*. Men naturalism menas att normer och värderingar är naturliga, vetenskapliga eller empiriska omdömen. Värdeomdömen kan testas med empiriska metoder, de kan inte skiljas från vanliga empiriska omdömen. Värdeomdömen är empiriska omdömen. Bergström är själv kritisk till naturalism och menar att det inte finns många argument som talar för denna teori (Bergström 1993).

Den tredje och sista ståndpunkten är *värdeobjektivism* vilket betyder att våra värdesatser uttrycker påståenden om att vissa sakförhållanden föreligger. Till skillnad från naturalism kan dessa påståenden inte bevisas empiriskt, de är icke-naturliga. Värdesatser enligt värdeobjektivismen är ett uttryck för att något har en speciell

värdeegenskap, det står i värderelation till något annat. Varje åsikt i en värdefråga är en icke-reducerbar värdeegenskap (Bergström 1992).

Även Anshelm har tankar om värdeobjektivism i relation till kulturarv. Anshelm menar att värdeobjektivismen anser att det finns objektiva kriterier för vad som tillhör kulturarvet. Dessa kriterier kan vara att någon besitter "[...]en unicitet, representativitet, substans, förfining, historisk betydelse och aktningvärd ålder" (Anshelm 1993, s. 14). Arkeologen Ola W Jensen ger en historisk överblick till hur kulturarvet har värderats och värderas idag i artikeln *The art of valuating a heritage: From a Swedish management perspective with past and present examples* (2010). Jensen menar att hur vi värderar kulturarvet har förändrats över tid. Något som varit konsekvent genom historien är att identitet har haft ett högt värde. Fram till 1900-talet handlade identitet främst om nationer och att lyfta fram nationen som stark med en rik historia med hjälp av kulturarv. I dagens globala samhälle värderar vi i högre utsträckning det regionala eller lokala. Jensen ser att det kulturhistoriska värdet har skiftat från att fokusera på vetenskap, kunskap och information. Under mitten av 1800-talet värderades dessa högt och detta hängde samman med professionaliseringen av kulturvården som integrerades med akademiska ämnen som arkeologi, etnologi och konsthistoria. De som värderade och gjorde urval var experter med flerårig erfarenhet (Jensen 2010).

Under 1900-talet började saker förändras i hur vi värderar kulturarvet i och med att samhället förändrades. Klimatförändringar och en exploatering av kulturmiljöer ledde till att kulturarvet blev en demokratisk fråga om allas rätt till det gemensamma kulturarvet. Kulturarvsexperternas roll försvagades och samhället fick ett större inflytande i vad som definierades som kulturarv och vad som var värt att bevara för framtiden. De objektiva värdena var inte längre lika viktiga. Nu påverkade samhällsfrågor om mångfald, globalisering och en ökad oro i samhället vad som värderades (Jensen 2010). I likhet med Anshelm (1993) menar Jensen att objekt inte har något inneboende värde, utan värde uppstår i mötet med betraktaren (Jensen 2010, s. 166). Idag värderas känslomässiga värden eller brukarvärden högre än kunskap. Kanske tar vi kunskapen för given eller så anser vi att den är sekundär (Jensen 2010, s. 168).

3.3 Idéanalys

Jag har även valt att använda mig av *idéanalys*. Statsvetaren Ludvig Beckman, verksam vid Stockholms universitet, beskriver i *Grundbok i idéanalys* (2005) metoden som det vetenskapliga studiet av politiska budskap. Beckmans tankar kring idéanalys kretsar främst kring politiska och filosofiska texter. Jag ser inga problem med att tillämpa denna teori på policy- och styrdokument. I grund och botten är de dokument jag undersöker från Nordiska museet politiska makt dokument som på många sätt har färgats av sin omgivning.

Beckman menar att en idéanalys kan ha tre olika syften, den kan beskriva, förklara eller ta ställning till ett material (Beckman 2005, s. 14). I första delen av mitt arbete undersöker jag vad som står i museets olika styrdokument och varför det ser ut som det gör och hur det påverkar urvalsprocessen. Därför blir första delen av min undersökning en idéanalys med inslag av både beskrivande och förklarande karaktär men med huvudsyfte att beskriva. En beskrivande idéanalys förklarar inte varför ett fenomen är som det är, utan istället vad fenomenet är. En beskrivande analys återger inte materialet utan tolkar det och drar slutsatser om det (Beckman 2005, s. 50). Genom att beskriva fenomenet, budskapen, tankar och idéer kan man blottlägga ny information eller nya tolkningar om texten. I en beskrivande idéanalys måste jag argumentera för mina slutsatser, detta utan att ta ställning i frågan själv. Med mitt arbete ämnar jag inte att ta ställning i frågor kring urvalsprocesser och insamlingsarbete på museer, utan beskriva hur det ser ut på ett museum och varför det ser ut som det gör.

En beskrivande idéanalys kan även innehålla jämförelser med andra texter. I mitt fall undersöker jag flera olika styrdokument från Nordiska museet. Jag undersöker även vilka texter som de olika styrdokumenterna refererar till, en så kallad *interreferens*. En fördel med att göra jämförelser är att jag tillför mer material till min undersökning vilket i sin tur ger större möjlighet att besvara de valda forskningsfrågorna. Nordiska museets styrdokument påverkas av andra styrdokument och politiska beslut, vilka och varför? Eftersom jag vill undersöka hur styrdokumenterna ser ut och varför de ser ut som det gör anser jag att det är viktigt att se vilka andra texter som har påverkat Nordiska museet. Detta är en viktig källa till vad som påverkar museets arbete med

insamling och urval.

Detta för oss in på den förklarande delen av idéanalysen. Som nämntes tidigare är huvudsyftet med idéanalysen att beskriva, men för att besvara mina frågeställningar måste jag även förklara. En förklarande idéanalys undersöker vilka orsaker det finns till att ett fenomen ser ut som det gör. Budskap, idéer och tankar kan ses som resultat av olika sociala, ekonomiska eller intellektuella processer i samhället. En förklarande idéanalys besvarar frågan *varför* (Beckman 2005, s. 81). Jag ser en styrka i att kombinera dessa två olika typer av idéanalys, mitt arbete för då ett annat djup.

Genom att kombinera dessa ovanstående teorier tar jag mig an materialet på ett sätt som gör det möjligt att svara på mina forskningsfrågor ur ett brett perspektiv som både innefattar samhällets påverkan och hur de samtida föremål värderas.

4. Tidigare forskning och litteratur i ämnet

I följande avsnitt kommer jag presentera litteratur från vilken min uppsats tar avstamp. Många verk rör sig inom den nya museologin och behandlar insamlings- och urvalsarbete på museer, samtidsdokumentation och det masskonsumtionssamhälle vi lever i idag.

4.1 Ny museologi

I artikeln *Vad är museologi?* beskriver museologen Kerstin Smeds (2007), verksam vid Umeå universitet, vad museologi är och hur det har förändrats över tid. Museologi innebär inte bara forskning i museet, utan även forskning om museet som fenomen (Smeds 2007, s. 69). Mitt arbete rör sig inom ramarna för den nya museologin som undersöker museet som funktion och fenomen i samhället. Frågor rörande ny museologi och hur det praktiskt ser ut på museer finns det i dagsläget inte mycket empirisk forskning på. En studie som är värd att lyfta fram i detta arbete är de två brittiska forskarna i Cultural Policy Studies Vikki McCall och Clive Grays artikel *Museums and the 'new museology': theory, practice and organisational change* (2014). McCall och Grays undersöker hur ny museologi praktiskt används på museer. Ny museologi breddar arbetsfältet och perspektiv på historien och museers arbete. Innan den nya museologin låg fokus på museer främst på objekt och förvärv, inte så mycket på de publika verksamheterna. Forskarna ser i undersökningen att det har skett en förändring i hur museer ser på sin roll i samhället och att de nya museologin finns implementerad i styrdokument. De frågar sig om och hur museer arbetar med ny museologi i praktiken (McCall & Grays 2014).

Undersökningen visar att de 23 brittiska museer de undersökt inte praktiskt arbetar med ny museologi. Personalen de intervjuat är väl medvetna om vad ny museologi innebär och de policy- och styrdokument som finns på museerna talar om

inkludering, mångfald och ett breddat insamlingsfält. Forskarna menar att en stor del i att inkluderingen av ny museologi inte skett i praktiken på museerna är att personalen, med sina olika bakgrunder, åsikter och värderingar, själva kan tolka policydokument som de vill och ibland helt avstå från att följa dem (McCall & Grays 2014). I likhet med McCall och Grays undersöker även jag hur olika styrdokument ser ut och om och hur de implementeras i den dagliga verksamheten. Lever museerna som de lär?

4.2 Insamlings- och urvalsarbete på museer

En viktig person inom det museologiska forskningsfältet är Susan Pearce. Pearce, verksam vid University of Leicester, har sedan 1980-talet forskat om frågor rörande materiell kultur, människans relation till objekt och hur insamlingsarbetet på museer ser ut. I *Museum, objects and collections* (1992) undersöker Pearce bland annat hur objekt värderas i en museikontext, insamlingsarbete, föremålen som ingår i samlingarna och de filosofiska och kulturella traditionerna som ligger till grund för samlingarna (Pearce 1992). Pearce menar att det är valet som gör ett föremål till ett museiobjekt (Pearce 1992, s. 5). Alla samlingar har tre saker gemensamt; de består av objekt, objekten kommer från det förflutna samt att de har samlats in av någon som ansåg att helheten är mer än summan av delarna. Urvalet styrs av sociala strukturer och värderingar i samhället men även av de traditioner som råder på de olika museerna (Pearce 1992, s. 7 & s. 122). Då vi samlar och ordnar de fysiska tingen som omger oss organiserar vi den värld vi lever i och vårt förhållande till den. Genom att undersöka hur vi skapar samlingar undersöker vi också oss själva och vår relation till omvärlden (Pearce 1992, s. 37). Pearce kommer in på hur museer ska tänka då de samlar in föremål från sin egen samtid. Under 1900-talet blev kontexten allt viktigare vilket betydde att museer blev mer involverad i samhället och samhällets förhållande till objekt. Samtida material måste samlas in för att i framtiden kunna säga något om den tiden vi lever i nu. Det som traditionellt har samlats in på museer tillhör två kategorier; konst och konsthantverk samt objekt kopplat till landsbygd och industri (Pearce 1992, ss. 113–114). Många objekt hamnar mellan dessa två grupper, vilka problem skapar det för museer? När museer samlar in samtiden måste de kasta sig ut i det okända, alla kan inte bli nöjda men samtidigt måste objekt samlas in om museerna ska göra sitt jobb (Pearce 1992, s. 115).

Arkeologen Jonas Grundberg undersöker i sin licentiatuppsats *Kulturarvsförvaltningens samhällsuppdrag. En introduktion till kulturarvsförvaltningens teori och praktik* (2000) vad kulturavet är för kulturarvsförvaltningen och samhället, vad en kulturarvsförvaltning är, vad den gör och till vilken nytta samt vilket uppdrag kulturarvsförvaltningen har (Grundberg 2000, ss. 8–9). Att bestämma vad som ska sparas för framtiden, vad som ska tillhöra det kollektiva minnet, är en politisk process och en maktfråga i samhället (Grundberg 2000, s. 12). Genom *kulturarvsprocesser* omformas minnen och berättelser till ett kulturarv som kan upplevas (Grundberg 2000, s. 17). Kulturarvsprocesser kan leda fram till både materiellt och immateriellt kulturarv. Fördelen med det materiella är att det bygger på fysiska ting som du kan se och ta på, de skapar ett fysiskt band mellan då och nu på ett sätt som immateriellt kulturarv inte kan (Grundberg 2000, s. 19). Genom de urval museer gör omformar de minnen, idéer och berättelser till kulturarv och bidrar till det kollektiva minnet.

I likhet med Pearce (1992) och Anshelm (1993) undersöker Grundberg hur museiobjekt värderas. De kan ha ett värde som bygger på sakkunskap, objektivt och neutralt, som uppfattas på samma sätt av alla. De kan värderas utifrån ett synsätt där vetenskaplig fakta och de estetiska värdena inte är åtskilda. Eller så kan värdet förändras över tid, värden är inte tidlösa utan påverkas av sin kontext (Grundberg 2000, ss. 27–28).

För att kunna spegla det samhälle vi lever i idag måste museerna ta sig en ny roll. Att ha ett samtidsperspektiv på vårt gemensamma kulturarv, menar Grundberg, ligger på museernas bord. Om de väljer att ta utmaningen kan verksamheten utvecklas och bli mer dynamisk och mångfacetterad (Grundberg 2000, s. 106).

Många av de nämnda forskarna och verken i denna forskningsgenomgång påpekar att den sociala kontext som råder utanför museet påverkar verksamheten och samlingarna. En genomgång av hur det sett ut historiskt på museet ger etnologen och Örebro läns museums tidigare chef Mikael Eivergård och historikern och biblioteksutvecklaren Catarina Lundström i artikeln *Samlarna och samlingarna. Om*

kulturarvets fält och dess hierarkier (2007). Författarna diskuterar vad som styr insamlingsarbetet på museer. Vad som samlas in styrs av aktörerna som samlar och deras världsbild och värderingar (Eivergård & Lundström 2007, s. 130). Från slutet av 1800-talet och under 1900-talet skedde en samhällsförändring som förändrade bilden av nationen. Från att ha varit kopplad till hierarkier och konservativa idéer började man se kulturarvet ur en mer regional syn och det lokala blev viktigare att undersöka. I ett samhälle som var i förändring började man värna om allmogekulturen och hembygden (Eivergård & Lundström 2007, s. 132). Det samma vittnar etnologen Karin Gustavsson om i avhandlingen *Expeditioner i det förflutna. Etnologiska fältarbeten och försvinnande allmogekultur under 1900-talets början* (2014). Genom att studera Nordiska museets fältarbeten under början av 1900-talet undersöker Gustavsson hur dessa fältstudier formade bilden av Sverige och allmogen (Gustavsson 2014). Ett synsätt som fältarbetarna under denna tid hade var att allmogens föremål var unika, medan industriföremål inte var det (Gustavsson 2014, s. 44). Det moderna samhället, som var anledningen att allmogen höll på att försvinna, fungerade också som ett verktyg för att kunna rädda det som höll på att gå förlorat (Gustavsson 2014, s. 46). I likhet med många andra menar Gustavsson att de som utförde dokumentationerna och insamlingarna påverkade bilden av allmogen med sina egna åsikter och värderingar. Värt att påpeka är att de som dokumenterade under denna tid var män, hade tagit studenten och påbörjad akademiska studier, de tillhörde således en minoritet i samhället (Gustavsson 2014, s. 193). Den bild av allmogen som samlades in då lever vidare än idag. Vi reproducerar fortfarande samma bild av det gamla bondesamhället (Gustavsson 2014, s. 203).

Eivergård och Lundström menar vidare att det under 1900-talet integrerades fler gruppers perspektiv i insamlingsarbetet. Begreppet särart blev centralt. Detta begrepp inkluderade både kvinnor och män, raser och etniska grupper, landskap och provinser (Eivergård & Lundström 2007, s. 133). Från mitten av 1900-talet skedde ännu en förändring. I och med bildandet av Samdok skiftade fokus från det genuina och ortstypiska till samtidens folkhem och människors vardagsliv. Under 2000-talet kan vi se ett fokus på det heterogena samhället och en postmodern mångfaldsretorik där delaktighet varit en ledstjärna (Eivergård & Lundström 2007, ss. 134–135). Samlandet har gått från att vara ett mål till ett arbetssätt för museipedagogiska medel

(Eivergård & Lundström 2007, s. 136). Trots en större medvetenhet om vad samlandet är och hur samlingar används menar författarna att det finns kulturella eliter som har makten över vårt gemensamma kulturarv, vad det är och hur det används (Eivergård & Lundström 2007, s. 136).

Fredrik Svanberg är arkeolog och forskningschefen vid Historiska museet. Svanberg har forskat på museers samlingar och samlande. I *Museer och samlande* (2009) diskuterar Svanberg att samlingar och samlaren formar varandra. Med utgångspunkt i den nya museologin undersöker Svanberg museers samlande, Historiska museet och Nordiska museets samlingssystem samt personalen på de olika museernas inställning till samlande. Svanberg diskuterar hur museer ordnar sina samlingar, vilken information de tillskrivs och hur de ordnas i databaser. I likhet med Smeds (2007) och Pearce (1992) menar Svanberg att en samling föremål inte representerar något i sig själv, det är vad vi tillskriver föremålen i informationssystem som ger dem mening samt hur de presenteras i utställningar, ordet och tinget lever i symbios. En samling kan få olika betydelser beroende på hur de ordnas och visas (Svanberg 2009, s. 55). Svanberg ställer sig något kritisk till att Nordiska museets utställningar inte representerar 1900-talet och det mångkulturella Sverige vi lever i. Trots att Nordiska museet under lång tid arbetat med samtidsdokumentation syns detta inte i utställningar, de gamla klassifikationssystemen lever kvar (Svanberg 2009, s. 61). Urvalsprocesser och klassifikationssystem påverkas av olika maktstrukturer i samhället. Nordiska museet påverkar med sina val bilden av Sverige, vad och vem som är svensk (Svanberg 2009, s. 74). En enkätundersökning med personalen på Historiska museet och Nordiska museet visade att två tredjedelar av de svarande ansåg att föremålets värde beror på deras sammanhang, inte på deras inneboende värde. Majoriteten av personalen ansåg att samlandet och urvalen är subjektiva handlingar som påverkas av de enskilda personernas egna värderingar och idéer (Svanberg 2009, s. 80). I likhet med McCall och Greys (2014) menar Svanberg att det har skett en förändring i hur personalen ser på föremål och insamlingsarbete, men i praktiken och i utställningar lever de gamla klassifikationssystemen och traditionerna vidare (Svanberg 2009).

Antropologen Daniel Millers forskning rör ämnen som sociala medier, konsumtion och materiell kultur. I *Stuff* (2010) diskuterar Miller materiell kultur. Hur förhåller vi oss till de kläder vi har på oss, huset vi bor i eller mobiltelefonen vi håller i handen? Miller menar att det inte alltid är vi, människor, som skapar tingen utan att det är tingen som skapar oss och att vi inte kan skilja på objekt och subjekt. Miller menar att föremål är ett bevis på framgång. Att sakna föremål definieras ofta som fattigdom (Miller 2010, s. 125).

Miller utgår från exemplet kläder och menar att det vi väljer att klä på oss säger mer om vad eller vilka vi tror att vi är. Kläderna i sig betyder inget, de har ingen inbyggd symbolik (Miller 2010, s. 13). Kläder ändrar oss inte, utan avslöjar vilka vi är, inte bara för andra utan även för oss själva (Miller 2010, s. 39). När vi undersöker objekt, eller i det här fallet kläder, kan vi inte göra det på ett kallt, objektivt sätt. Vi måste även undersöka känslorna bakom. Hur känns objektet, varför valdes just det, hur upplevs det m.m. (Miller 2010, s. 41). Miller presenterar olika teorier rörande materiell kultur. Inom strukturalism kan man inte studera objekt isolerade från varandra, relationen mellan dem är viktig. Hur vi definierar objekt och hur vi väljer att beskriva dem påverkar hur vi uppfattar dem. Genom att ge dem beskrivningar säger vi både vad det är men också vad det inte är. En annan teori som Miller presenterar är objektivism. Då vi skapar ett objekt skapar vi också en skillnad mellan det och oss, mellan objekt och subjekt. En tredje teori är materialitet. Vad är det som räknas som ett föremåls materialitet och hur definierar vi det? Är en tung sten mer materiell än en lätt såpbubbla? (Miller 2010). Miller diskuterar hur vi skapar objekt, vi skapar materiella saker, som vi inte kan undkomma. Vi blir så vana att ha dem omkring oss att vi tillslut inte ser dem. Objekten leder oss i samhället och formar oss till personer som passar i det samhället. Vi är så vana med objekten att vi inte kan se de ramar som omger oss med budskap om hur och vad vi ska vara. På så sätt skapar vi de objekt som sedan formar oss till de vi är (Miller 2010). Det är museernas jobba att se de föremål som vi inte kan se, vilket blir en svår uppgift. Är det personer på museer som skapar historia eller är det föremålen som skapar oss vilket i sin tur skapar historia?

Gemensamt för dessa forskares arbeten är att de är överens om att insamling och urval inte är lätt, men att det måste göras och oavsett vilka val som görs så kommer det få konsekvenser. Vem som samlar påverkar den bild som vi förmedlar i framtiden. Människors egna värderingar, åsikter och tankar färgar det insamlade materialet och de berättelser som bevaras. Författarna påpekar även att hur vi ordnar föremål i våra samlingar och hur vi väljer att presentera dem i utställningar påverkar. I mitt arbete undersöker även jag urvalen och de värderingar och faktorer som ligger till grund för urvalen, men med fokus på samtiden.

4.3 Samtidsdokumentation och dagens masskonsumtionssamhälle

Här presenterar jag ett antal verk som haft betydelse för min uppsats. Många handlar om Samdok som varit ett viktigt samarbetsorgan för diskussionen och arbetet kring samtidsdokumentation i Sverige.

Tumme med tingen. Om det materiellas roll i museernas samtidsdokumentation (1992) är antologi där ett antal museiverksamma personer diskuterar materiell kultur och hur museer gör urval. Etnologen, och fram till 2016 intendent på Nordiska museet, Eva Silvén menar att Samdoks arbete med att dokumentera samtiden främst behandlade det icke-materiella, bara en tredjedel av alla Samdoks undersökningar innefattade föremål (Silvén-Garnert 1992, s. 29). Silvén tar upp fem stycken budskap som varit centrala i diskussionen kring föremål på museer. Det första handlar om restriktivitet, att inte samla föremål då man upptäcker att museernas samlingar var väldigt lika varandra. Dessutom är det mycket kostsamt att förvara och vårda föremål.

Det andra budskapet är att fokusera på fältarbete i stället för föremålsinsamling. Genom intervjuer, beskrivningar och fotografier kan museer komma ifrån de kostsamma föremålen. Silvén menar att fältarbetet sattes i motsatts till föremålsinsamling, aktiv dokumentation mot passiv insamling. Det tredje budskapet handlar om ansvarsfördelningen mellan olika museer. Ett museum kan inte ansvara för allt, istället delades ansvarsområdet mellan olika museer vilket gav en större bredd. Dessutom fanns det tankar om pliktleveranser, i likhet med biblioteken, vilket

betydde att industrier och importörer skulle leverera exemplar från sina produktioner. På så sätt skulle museer undvika risken att ha luckor i samlingarna. Förslaget fick motstånd då det ansågs för mekaniskt. Istället borde museer samla in tankar och värderingar hos människor rörande de ting de omgav sig med.

Det fjärde budskapet som Silvén har identifierat är diskussionen rörande representativitet. Vilket föremål representerar bäst hur människor lever, är det de föremål som flest människor använder? I masskonsumtionssamhället kunde de föremål som sålt bäst, varit vanligast, säga mest om flera människor. Ett fåtal föremål kan säga något om många människor. I en värld som består av massproducerade föremål var detta ett sätt att göra urval och insamling. Detta fick motstånd från personer som ansåg att den sociala kontexten var lika viktig hos ett massproducerat föremål som hos någon annan typ av föremål. En del objekt måste förstås utifrån den kontext de uppkommit i, Barbiedockan till exempel. I *Varats oändliga tinglighet: en studie om föremål som kulturbärare* diskuterar etnologen Gunilla Kjellman (1993) vilken symbol och status Barbiedockan har som internationell kulturagent. Barbie som objekt händer ihop med masskonsumtionssamhällets varuöverflöd. Dockan har tagits fram med flera olika kläder, yrken, familjemedlemmar och vänner, allt för att kunna fortsätta sälja produkten. Dockan symboliserar både ett kapitalistiskt habegär och tidens skönhetsideal och har under sin livstid väckt debatter om barns leksaker. Kjellman menar att det intressanta i diskussionen inte är själva argumenten för eller emot, utan att det överhuvudtaget kan bli en debatt om en själlös docka (Kjellman 1993, s. 147). Barbiedockan visar på de materiella drömmar som lever i masskonsumtionens samhälle (Kjellman 1993, s. 153). I likhet med Miller (2010) menar Kjellman att äga är ett bevis på framgång, ju mer du äger desto mer framgångsrik är du (Kjellman 1993, s. 154).

Utifrån Kjellmans resonemang kan vi inte tolka tingen utan att förstå ur vilken social kontext de uppkommit. Utan kontext kring Barbie kan vi inte förstå hur barn har lekt, synen på barnuppfostran och relationen mellan barn- och vuxenvärlden.

Silvéns femte och sista budskapet är huruvida museer ska samla för framtidens behov. Ska museer samla med framtidens forskare i tanke, eller är det viktigare att

vara *här och nu*? Silvén menar att det viktigaste museer kan göra för framtiden är att efterlämna väl valda tidstypiska undersökningar från vår tid (Silvén-Garnert 1992, ss. 31–41). ”Vi ska inte försöka vara framtiden till lags utan hjälpa framtiden att förstå vår tid” (Silvén-Garnert 1992, s. 41).

Etnologen och folklivsforskaren Ulla Brück talar i kapitlet *Kommersialism och pryvlvärld. Hur får vår materiella tillvaro sin utformning – och hur kan den studeras* (1995) om hur massproducerade föremål värderas. Det produceras miljontals identiska föremål, därför kan inte värdet ligga i tillverkaren eller det enskilda föremålet. Objektet måste värderas på ett annat sätt, de måste värderas utifrån brukaren och hur hen uppfattar det. Brück menar att vi måste undersöka den *kulturella laddning* som ett föremål får för att på så sätt få veta något om människan som gett föremålet dess laddning. I industri- och masskonsumtionssamhället är det inte längre det materiella tingen som är intressanta, utan de immateriella historierna och uppfattningarna om tingen (Brück, 1995 s. 107). Det blir en paradox mellan den ökande massan föremål och att intresset riktas från de materiella föremålen till de immateriella egenskaperna hos föremålen (Brück, 1995, s. 109). Brück menar att det som guidar människor genom myllret av föremål är vår egen inbyggda kompass av vad vi tycker är bra eller dåligt, smak. Det är tack vare vår smak som vi kan välja ut det som är viktigt för oss (Brück 1995, s. 113).

För att vara ett museum där man kan lära känna sin historia och sin samtid måste museerna dokumentera och förvärva den tid vi lever i nu, menar Anna Steen i *Samdok: tools to make the world visible* (1999). Steen har varit aktiv i Samdok, ICOM och arbetar idag på facket DIK. Steen diskuterar Samdoks roll i Sverige och deras arbete med att dokumentera samtiden. Vår kaotiska samtid gör det svårt för museer att göra urval. Men att inte välja något alls är också ett val som får konsekvenser för framtida människor som vill ta reda på eller forska om sin historia. Genom att flera olika museer samarbetade där personer med olika bakgrunder kunde mötas och diskutera hoppades man att arbetet med Samdok skulle bredda insamlingsarbetet och att samtiden skulle bli bättre representerad på museer runt om i Sverige. Tanken med Samdok var inte bara att få in föremål från vår samtid, utan att

även öka förståelsen för samtiden och hur människor levde (Steen 1999, ss. 151–156).

Samhällsideal och framtidsbilder. Perspektiv på Nordiska museets dokumentation och forskning diskuterar Eva Silvén (2004) museets roll i skapandet av vår samtid. Silvén undersöker åren mellan 1965–1989, en omtumlande tid då världsbilden ritades om. Silvén frågar sig om tidens samhällsideal och framtidsbild fanns med i Nordiska museets dokumentationsarbete. Speglande museet de stora frågorna i samhället och världen under den här tiden? (Silvén 2004, ss. 140–141). I likhet med ett flertal författare redan nämnda i denna forskningsgenomgång menar även Silvén att museet måste ha en aktiv roll i det samtida samhället. Denna roll inkluderar inte bara program- och utställningsarbete, utan även en museet som forskande, insamlande och dokumenterande institution. Under den här tiden började de museiverksamma diskutera om de inte också skulle samla in 1900-talets levnadsvillkor, eller kanske rentav sin egen samtid? Tidigare hade fokus legat på allmogesamhället kring sekelskiftet 1800–1900, men nu vändes blickarna närmare hem. Det började förespråkas ett mer aktivt samlande av samtiden i stället för ett passivt mottagande av gåvor (Silvén 2004, ss. 148–150). Silvén menar att institutionen nu börjar ifrågasätta sin roll i samhället som kulturinstitution. Det finns en vilja att vara mer aktiv och *hands on* ute i fält. Under slutet av 1960-talet hade samtiden flyttat in i synfältet och under 1970-talet bildades Samdok.

Inom Samdok togs det fram en lista på kriterier för föremålsinsamling.

1. Frekvenskriteriet – det vanligast förekommande, det mest sålda
2. Trappstegskriteriet – innovationer och utvecklingsfaser
3. Representationskriteriet – bärare av symbolfunktioner
4. Domänkriterier – det personliga, typiska och enkla
5. Appellkriteriet – föremål med anknytning till kända personer eller historiskt viktiga händelser
6. Formkriterier – variationer i form och utseende (Silvén 2004, s. 173).

Silvéns historiska överblick över hur museer har arbetat med samtiden från 1965–1989 visar att det skett en förändring. Personal vid olika museer blev mer medvetna om att samtiden var viktig att ta till vara på. Den geografiska kartan ritades om och

gränser öppnades upp vilket ledde till att samhällen förändrades. Till följd av detta höjde många etnologer blicken och förstod att de hade ett ansvar för vilken berättelse man ville föra vidare till framtiden. Historien diskuterades med begrepp som representation och postkolonialism och många forskare förstod att de hade ett ansvar. I Sverige öppnade man upp klassifikationssystem och de ord som användes för att beskriva något, gränser öppnades och man var medveten om det mångkulturella land Sverige var. Marginaliserade grupper hamnade nu mer i fokus (Silvén 2004, ss. 209–210). Framåt slutet av 1990-talet och början av 2000-talet började museer fokusera på svåra saker från vår samtid, som HIV, hemlöshet, nynazism och prostitution. Grupper som inte tidigare fått bli hörde fick nu berätta sina historier, exempelvis homosexuella, människor med invandrarbakgrund och fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar. Genom att bredda insamlingsarbetet på museer blev bilden av Sverige mer representativ för hur det faktiskt såg ut, den medvetenheten har ökat från 1960-talet och fram till 2000-talet (Silvén 2004, ss. 215–217).

Gemensamt för de olika författarnas texter är att det är viktigt att inte bara fokusera på objekten, den bakomliggande kontexten är viktig. Ur ett historiskt perspektiv kan vi se att det skett en förändring på museerna och att de idag är mer medvetna om att museer måste vara mer aktiva i samhället för att kunna uppehålla sin roll som relevant museum, inte bara idag utan även i framtiden. Det finns en diskussion om huruvida museer ska fokusera på det materiella i samtiden, eller om det är de immateriella tankarna och uppfattningarna i samhället som är det viktiga? Ska museer fokusera på att samla in föremål, eller är det dokumentationer som är det viktiga?

Masskonsumtionssamhället leder till problematik för museer. Hur värderas objekt från samtiden och hur ska man tänka då man samlar in massproducerade objekt? I min uppsats undersöker även vilka bakomliggande faktorer som påverkar museets insamlingsarbete, med ett fokus på samtiden.

5. Vad säger museet att de ska samla in?

I följande kapitel kommer jag gå igenom Nordiska museets styr- och policydokument för att undersöka vad museet säger att de ska göra vad gäller föremålsförvärv från samtiden. Jag har valt att börja med de övergripande dokumenten, museets stadgar och mål och strategier följt av policy för insamling och dokumentation, verksamhetsplaner för de valda åren och slutligen program för insamling och dokumentation vid Nordiska museet 2014–2020. Jag kommer använda den metod jag presenterade under *Metod och material*.

5.1 Nordiska museets stadgar samt Mål och Strategier

Nordiska museets stadgar är uppdelad i 14 punkter uppdelade under sju rubriker; *Inledning, Uppgifter, Organisation, Ärendenas handläggning, Tillsättning av ledamöter, Räkenskapsår* och *Övriga bestämmelser* (Nordiska museets u.å.a). Den rubrik i Nordiska museets stadgar som påverkar museets insamlingsarbete är rubrik nummer två, Uppgifter. Under rubriken hittar vi tre punkter. Den först behandlar Nordiska museets övergripande uppdrag:

Nordiska museet har till uppgift att bevara och levandegöra minnet av liv och arbete i Sverige, företrädesvis för tiden efter år 1520. Museet ansvar omfattar hela det kulturhistoriska fältet utom de delar som hänförs till någon annan institution.

Nordiska museets u.å.a

Detta uppdrag är mycket brett och innefattar mycket. I princip står det att Nordiska museet ska bevara och levandegöra allting i Sverige efter år 1520.

Den andra punkten beskriver vad museet särskilt ska göra. Bland annat står det att Nordiska museet ska ”[...]vårda, förteckna:, vetenskapligt bearbeta och genom

nyförvärv berika sina samlingar” (Nordiska museet u.å.a). Här står det att museet ska syssla med nyförvärv, det är enda gången förvärv nämns i museets stadgar. Den tredje punkten handlar om att museet ska ”[...]verka i nära samarbete med Stiftelsen Skansen” (Nordiska museets u.å.a).

Övriga punkter i Nordiska museets stadgar handlar till störst del om hur stiftelsen Nordiska museet styrs, att det är en styrelse, Nordiska museets nämnd som består av ordförande, styresman och fem andra ledamöter. Hur ledamöter tillsätts, vilka ärenden som nämnden behandlar samt hur stiftelsens räkenskaper ska granskas (Nordiska museets u.å.a).

Syftet med dokumentet *Mål och Strategier för Nordiska museet* är att ”[...] ge riktning och ledning för verksamheten under de kommande åren, 2015–2025” (Nordiska museet u.å.b). Inledningsvis presenteras att dokumentet grundar sig i museet värderingar och knyter an till de redan presenterade stadgarna. Dokumentet ska vara tydligt så att alla medarbetare ska förstå sin roll i ett större sammanhang (Nordiska museet u.å.b).

Fortsättningsvis i dokumentet ges en bakgrund till museet och vilka tillgångar de har. Det handlar både om fysiska objekt i samlingar, arkiv och bibliotek och kunskapsmässig bredd och ämnesmässig spets (Nordiska museet u.å.b).

Vidare presenteras åtta punkter som museet ska göra. Där står det bland annat att museet ska ha en aktiv roll i samhället och ”[...]vara öppet för förändringar inom alla sina verksamheter” (Nordiska museet u.å.b).

Efter det följer fyra övergripande mål för museets olika verksamheter och strategier för att uppnå de målen. De mål som påverkar insamlingsarbetet är främst rubrikerna *Ett museum men betydande samlingar* och *Museets arenor*. Under den första rubriken kan vi läsa målen:

- Nordiska museet ska vårda sina samlingar, hantera tillväxten och bedriva en aktiv gallring.

- Vård- och underhållsinsatser för förvaltning av byggnaderna ska planeras långsiktigt, av kostnadsskäl och inte minst för att de kulturhistoriska värdena i kulturmiljöerna inte ska förfaras (Nordiska museet u.å.b).

Strategierna för att uppnå dessa mål handlar till största del om hur samlingarna ska förvaltas och bevaras, att magasin ska vara ändamålsenliga, alla föremål ska magasineras och vårdas på lämplig plats (Nordiska museet u.å.b). Den strategi som påverkas insamlingsarbetet av samtiden mest är punkten som beskriver att insamlingen och dokumentationen från vår egen samtid inom museets profilområden ska öka och beakta skilda perspektiv, så som kön, klass, kulturell bakgrund och generation (Nordiska museet u.å.b).

Under rubriken *Museets arenor* kan vi läsa målen:

- *Känn dig själv* som är museets motto ska genomsyra verksamheten och ge perspektiv på vad det innebär att vara människa i Sverige.
- De fyra profilområdena utgör fortsatt kärnan i museets verksamhet; Hem och bostad, Kläder och mode, Seder och bruk med särskilt bevarande av livets och årets högtider samt Naturbruk och jakt och fiske med beaktande av andra näringar (Nordiska museet u.å.b).

Strategier för att uppnå målen handlar om att anordna utställningar och aktiviteter som exponerar museets samlingar som är intressant för besökare, oavsett bakgrund, samt att museets motto, *Känn dig själv*, ska genomsyra alla delar av museet. Strategierna handlar också om att dra nytta av all den kunskap som finns i samhället utanför museet, utnyttja tekniska lösningar och digitalisering för att förbättra dialogen med publiken (Nordiska museet u.å.b).

I museets Mål och Strategier står det också att dokumentet tillsammans med verksamhetsplaner och andra handlingsplaner ska ses som en process för ledning och styrning.

5.2 Policy för dokumentation och insamling

Nordiska museets *Policy för dokumentation och insamling* är ett kort dokument bestående av tre rubriker; *Policy för dokumentation och insamling*, *Målsättning* samt *Profilområden och perspektiv*. Första rubriken beskriver vilka typer av förvärv och dokument som policyn handlar om, nämligen föremål, arkivalier, fotografier, rörlig bild, inspelat ljud, litteratur och annat relevant material. Insamlingen ska följa aktuell forskning och beaktas i förhållande till övriga museers samlingar (Nordiska museet u.å.c). Under den andra rubriken *Målsättning* står det:

Insamlingsverksamheten skall säkerhetsställa ett källmaterial genom vilket människor, nu och i framtiden, skall lära känna sin samtid och sin historia.

Nordiska museet u.å.c

Under rubriken *Profilområden och perspektiv* presenteras de fyra profilområden som museet har; Kläder och mode, hem och bostad, Seder och bruk samt Naturbruk. Här presenteras också fyra övergripande perspektiv som ska vara genomgående i insamlingsarbetet på museet. Perspektiven pekar på att människan ska stå i centrum, museet ska arbeta med att skapa sammanhang och sätta individens erfarenheter i sammanhang som relaterar till det omgivande samhället och det historiska djupet. Museet ska även arbeta med bredd och mångfald och på så sätt spegla olika berättelser i samhället. Det sista perspektivet handlar om att museet ska samverka med samhället och andra institutioner, både nationellt och internationellt (Nordiska museet u.å.c). I policydokumentet för dokumentation och insamling på museets hemsida hänvisar de även till Internal Council of Museums (ICOM) etiska regler för museer (Nordiska museet 2016a). ICOM grundades 1946 och är en internationell organisation för museer. De arbetar bland annat som rådgivare till UNESCO, utför expertuppdrag och ger ut publikationer (ICOMs etiska regler 2011, s. 5). Reglerna behandlar bland annat hur museer ska styras, organisationen, gallring, samverkan med andra institutioner och tillgänglighet. Vad gäller insamlingsarbetet står det bland annat att förvärv ska göras lagligt och att de föremål som erbjuds till museet som gåva eller köp ska ha erhållits lagligt. Finns misstankar om att förvärvet inneburit förstörelse eller oauktoriserad eller ovetenskapligt fältarbete bör det inte förvärvas (ICOMs etiska regler 2011, s. 10). Insamling i fält bör alltid förenas med respekt och

hänsyn till lokalsamhället (ICOMs etiska regler 2011, s. 16). Köp eller förvärv från ockuperade områden bör avstås (ICOMs etiska regler, s. 22). Vad gäller samverkans museerna samarbeta med andra institutioner och dela med sig av sina erfarenheter och kunskaper till andra (ICOMs etiska regler 2011, s. 17). Det är viktigt att integrera med samhället och locka så många som möjligt till museet. Samhället fungerar både som uppdragsgivare och främjare av dess kulturarv och utgör där med en viktig pusselbit i museets verksamhet (ICOMs etiska regler 2011, s. 18).

5.3 Verksamhetsplaner 2010–2014

De verksamhetsplaner jag undersökt är in stort sett uppbyggda på samma sätt. De inleds med Nordiska museets övergripande mål, som även står i museets stadgar. Alla verksamhetsplaner refererar till Nordiska museets stadgar, uppdrag från regeringen samt museets Policy för dokumentation och insamling.

De två första verksamhetsplanerna, från 2010 och 2011, är uppdelade i sju rubriker; *Riktlinjer och prioriteringar, Ökad tillgänglighet till museets samlingar, Förbättrade förutsättningar för samlingarnas bevarande, Kunskapsbyggnad och samverkan med universitet och högskolor, Samverkan, Internationellt utbyte och samarbete samt Organisation och bemanning.*

I verksamhetsplanerna från år 2012–2014 finns det fem rubriker; *Riktlinjer och prioriteringar, Museets samlingar, Museets arenor, Kunskap och samverkan samt Organisation och bemanning.*

Gemensamt för samtliga verksamhetsplaner är fokus på bredd och mångfald. I de övergripande målen för museet kan vi läsa att Nordiska museet ska vara ”[...]ett museum för alla oavsett generationstillhörighet, kön, utbildning, geografisk hemvist, kulturell bakgrund eller nationell härkomst” (Nordiska museet 2011a, s. 3, Nordiska museet 2012a, s. 3, Nordiska museet 2013a, s. 3). Detta mångfaldsperspektiv är genomgående i samtliga verksamhetsplaner som alla lyfter att museet måste spegla en större bredd i dokumentation, program och utställningsverksamhet. Museets måtto *Känn dig själv* fungerar som en riktlinje för samtliga verksamheter och ska göra det

möjligt för människor att inte bara förstå sin samtid, utan även kunna möta sin framtid. Museet ska även belysa angelägna frågor i nutiden genom sina olika verksamheter (Nordiska museet 2010; Nordiska museet 2011a; Nordiska museet 2012a; Nordiska museet 2013a; Nordiska museet 2014a). Ett sätt att bredda mångfalden är att samverka med utomstående parter, exempelvis universitet och högskolor. Under rubrikerna *Samverkan regionalt, Internationellt utbyte och samarbete* samt *Kunskap och samverkan* beskriver museet vilka de samarbetar med och hur detta påverkar verksamheten. Ett exempel som presenteras i verksamhetsplanerna från 2012 och 2013 är samarbetet med Allmänna arvsfonden som finansierat projektet *Handikapphistoria i kulturarvet* (HAIKU) som ämnar öka förståelsen för personer med funktionsnedsättningar genom historien. Projektet avsåg samla in både föremål och livsberättelser för att ge nytt material till historien och ge nya infallsvinklar (Nordiska museet 2012a, s. 11, Nordiska museet 2013a, s. 13).

Museets fokus på jämställdhet och mångfald, samt ett ökat samarbete med utomstående parter är direktiv från regeringen. De fem verksamhetsplaner som jag undersökt hänvisar alla till de uppdrag museet har fått från regeringen. I de dokumenten från regeringen jag undersökt, 2010–2014, står det i samtliga att ett övergripande mål ska vara att integrera ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv i Nordiska museets verksamheter. Regeringen ställer också krav på museets samverkan med andra aktörer i samhället, både universitet, högskolor, organisationer och andra delar av det civila samhället (Kulturdepartementet 2009; 2010; 2011; 2012; 2013).

I verksamhetsplanerna hänvisas det till olika organisationer som påverkat museets verksamheter, och i förlängningen de föremål som samlas in. Nätverket *Norsam*, det nordiska nätverket för samtidsdokumentation, är ett sådant samarbete. Norsam vill med hjälp av samarbete mellan de nordiska länderna utveckla verksamheter på museer i Norden med fokus på samtiden (Norsam 2016). Ett annat samarbete är med ICOM-kommittén *International Committee for Collecting* (COMCOL). Syftet med COMCOL är att stödja ICOMS arbete och genom samverkan med medlemmarna utveckla arbetet med samlingar och insamling (COMCOL 2015).

I verksamhetsplanen från 2011 kan vi läsa att antalet föremålsförvärv ska öka och att spridningen mellan museets olika profilområden ska vara jämn. Vi kan också läsa att målsättningen med föremålsförvärv är att det ska leda fram till utställningar och publikationer (Nordiska museet 2011a, s. 11). Undersöker vi vilka utställningar som planerats för de fem åren som verksamhetsplanerna gäller kan vi se att det är en spridning av ämnen och tider. De flesta har ett långt historiskt perspektiv som sträcker sig fram till idag. Bland annat i basutställningen *Modemakt–300 år av kläder* som invigdes 2010. I utställningen visas också samtida modetrender som museet förvärvat, bland annat androgynt mode, folklöre samt funktionella och ekologiska material. Detta för att visa upp Nordiska museet som samtidsorienterat med intresse för samtida mångfald (Nordiska museet 2010, s. 3).

Det jag presenterat ovan är mer generella planer och mål för museet som i förlängningen påverka förvärvsarbetet. Vidare kommer jag gå in på vad det står i verksamhetsplanerna om insamling med fokus på samtida föremål och vad de säger att de ska samla in.

Samtliga verksamhetsplaner nämner samtidsdokumentation. I verksamhetsplanerna från 2010 och 2011 står det mer om samtidsdokumentation då Samdok fortfarande var aktivt och Samdoksekretariatet fanns på Nordiska museet. I verksamhetsplanen från 2010 kan vi bland annat läsa att "[...]det är angeläget att inom samtliga materiella kategorier förena det äldre och det samtida perspektivet" och:

Genom aktiva insatser inom Samdok, vars huvuduppgift är utveckling av museernas samtidsinriktade dokumentation och insamling, kan museet ha en uppfattning i samtidsfrågor mot bakgrund av historiskt djup och geografiska utblickar.

Nordiska museet 2010, s. 12

Gemensamt för samtliga verksamhetsplaner är fokus på museets fyra profilområden och att insamlat material ska prioriteras till dessa områden. Vad gäller insamling och dokumentation från vår egen tid är det övervägande det immateriella kulturarvet som

prioriteras. I flera verksamhetsplaner uttrycks det hur viktig dokumentationen av det immateriella kulturarvet är.

En viktig del av museets verksamhet är den dokumentation av det immateriella kulturarvet som görs genom frågelistverksamheten och skrivprojekten.

Nordiska museet 2010, s. 12, Nordiska museet 2011a, s. 12

De frågelistor som nämns i dokumenten är ofta kopplade till aktuella eller kommande utställningar. Vad gäller föremålsförvärv med fokus på vår samtid är det jag kan hitta i verksamhetsplanerna inte lika utförligt. I en plan står det att museet ska samla in föremål från områden rörande barn och ungdom, folkhemsepoken, hår och svenska samtida modeplagg kopplade till den årliga utmärkelsen Guldknappen (Nordiska museet 2013a, s. 5). Just förvärv från Guldknappen är ett förvärv som görs varje år på museet. I verksamhetsplanen från 2011 beskrivs det även att museet ska påbörja en studie om de folkliga möblernas multifunktionella lösningar med koppling till bland annat samtiden (Nordiska museet 2011a, s. 12).

5.4 Program för insamling och dokumentation, 2014–2020

Dokumentet *Program för insamling och dokumentation vid Nordiska museet 2014–2020* utgår från museets Policy för insamling och dokumentation. Dokumentet anger de aktuella teman som finns för museet vad gäller insamling för de kommande åren. Till skillnad från museets Policy för insamling och dokumentation, som är ett mer övergripande dokument, är detta mer detaljerat på vad museet ska samla in. Dokumentet behandlar insamling av både materiellt och immateriellt kulturarv. Dokumentet ska relatera till kommande utställningar och aktuella händelser i samhället, detta för att säkerhetsställa att museet samlar in material genom vilket människor kan lära känna och ta del av sin samtid och historia (Nordiska museet u.å.d)

I dokumentet presenteras åtta aktuella teman. Av de åtta teman är det sex av dem som innefattar föremål. Dessa teman är:

- *Känn dig själv* – ett övergripande tema med dokumentation och insamling inför museets 150-årsjubileum 2023.

- *Jakt* – dokumentation och föremålsinsamling för en kommande utställning om jakt.
- *Socket och sött* – ett forskningsprojekt som avslutas 2014 och som resulterat i en utställning.
- *Spel* – en genomgång och uppdatering av museets samling av spel.
- *Mode* – årligt förvärv av svenskt mode kopplat till priset Guldknappen.
- *Levande samlingar* – Samarbete med Jordbruksverket och Sveriges lantbruksuniversitet. Samordna sina samlingar och fungera som ett klonarkiv för växter. Museets levande samlingar inriktas på äldre svenskt material (Nordiska museet u.å.d).

Av dessa teman är det bara temat om mode som uttalat förvärvar föremål från vår samtid. De andra innefattar säkerligen nyare material, men även ett längre historiskt perspektiv.

5.5 Analys

De dokument jag undersökt är skrivna av museets egen personal. Jag upplever att dokumentet *Nordiska museets stadgar* är ett internt dokument skrivet av museets styrelse för museets styrelse och uppdragsgivare. Det andra dokumentet, *Mål och strategier för Nordiska museet*, upplever jag också vara ett intern dokument, men i detta fall ämnat för personalen på museet. Det har ett lättsamt språk och är lättförståeligt. I det dokumentet talas det mycket om att skapa en gemensam bild av museets mål och att tillsammans kunna arbeta för att nå de målen. Jag upplever att även verksamhetsplanerna är skrivna internt av de som arbetar på museet, för de som arbetar på museet och för anslagsgivare till museet. Verksamhetsplanerna är arbetsdokument för personalen så att de har uppfattning om vad de ska arbeta med under det kommande året. Dokumenten fungerar även som viktiga dokument för anslagsgivare som då kan kontrollera vad museet ämnar göra med de anslag de tillgivit. Museet måste ta hänsyn till de anslagsgivare som finns och deras önskemål vad gäller museets verksamheter.

Som redan påpekats ett flertal gånger i denna uppsats så lever vi i ett pluralistiskt samhälle där flera olika åsikter, kunskaper och värderingar måste samsas. Detta har lett till att begreppet kulturarv blivit bredare och idag innefattar flera olika perspektiv (Jensen 2010, s. 166 & 169). Undersöker vi de dokument som styr Nordiska museet kan vi se tydliga tecken på detta. Begrepp som kulturell mångfald där skilda perspektiv ska finnas representerade nämns i både Policy för dokumentation och insamling och verksamhetsplanerna för år 2010–2014. I Nordiska museets Mål och strategier är en strategi för museet att förbättra samverkan och dialogen med de människor som finns utanför museet. På så sätt kan institutionens arenor bli den plats man vill att de ska vara. Expertens roll har förändrats, från att ha haft monopol på vad som ska bevaras har nu utomstående parter fått möjlighet att vara med och påverka och värdera det gemensamma kulturarvet, i alla fall i teorin (Jensen 2010, s. 160). Inflytande från organisationer, enskilda personer och samhället i stort har förändrats statens roll, men även personalens roll på museet (Jensen 2010, s. 170).

Nordiska museet är en stiftelse men med anslag från regeringen och måste uppfylla de krav som regeringen ställer. Samtliga verksamhetsplaner hänvisar till de uppdrag de fått från regeringen där vikten ligger på just bredd och mångfald och att museet ska spegla det samhälle vi lever i idag. Detta fokus på bredd och mångfald kan ses som ett tecken på att den nya museologin implementeras i museets styrdokument. I likhet med McCall och Grays (2014) och Silvén (2004) ser jag att detta skett på Nordiska museet. Det finns en förståelse för hur samhället ser ut och om museet vill vara relevant måste verksamheten anpassas till samhället. Detta innebär även att insamlingsarbetet måste breddas så att fler berättelser får plats på museet. Grundberg menar att museer bör ha ett samtidsfokus på sitt insamlings- och urvalsarbete om de vill spegla samhället (Grundberg 2000, s. 106).

Museologen Simon J. Knell (1999) menar att policydokument rörande insamling till största del handlar om objekten och inte de bakomliggande tankar eller värderingar som ligger till grund för samlingarna, det är objekten och inte kunskapen som formar samlingarna. I Nordiska museets dokument hänvisas det flera gånger till museets motto *Känn dig själv* som ska genomsyra samtliga verksamheter på museet, vilket också innebär insamlings- och urvalsarbetet. Det finns således värdegrund som ligger

till grund för de urval som görs, i alla fall i teorin. Svanberg (2009) talar om *aktivt samlande* och vikten av att museer är medvetna om vad och hur de samlar samt vilka underliggande värderingar som ligger till grund för samlandet. Jag tycker mig kunna se en förståelse för hur museet måste samla för att vara relevant i dagens samhälle.

Som nämnt så har Nordiska museet som ett uppdrag att samverka med andra aktörer, både nationellt och internationellt. Ett flertal sådana samarbeten presenteras i de olika dokumenten. Bland annat med ICOM-kommittén COMCOL och Norsam som är större nätverk med fokus på insamling och samtiden. Samtiden nämns i flera dokument i olika sammanhang men ofta på ett mer generellt plan. Vikten av att museer även har ett samtidsfokus är det flera författare som påpekar (Silvén 2004, Svanberg 2009). Detta påpekar även Nordiska museet som skriver att samtiden är ett viktigt perspektiv om man vill kunna belysa aktuella frågor i samhället och vara en plats som människor idag och i framtiden ska kunna lära känna sin samtid och historia. Trots betoningen på att samtiden är viktig finns det, i de dokument jag undersökt, få direktiv på vilka typer av föremål som faktiskt ska och bör samlas in från samtiden. Det immateriella kulturarvet presenteras mer ingående där olika typer av dokumentationsprojekt och frågelistor tas upp. Kanske kan detta ha att göra med att en social kontext har blivit viktigare och människors egna berättelser har fått en mer central roll i insamlingsarbetet (Pearce 1992, ss. 113–114). Brück menar att det är just den immateriella historien kring dagens massproducerade föremålen som är det intressanta (Brück 1995, s. 107). Fokus på det immateriella kanske också kan kopplas till Samdoks arbete. Precis som Silvén (1992) påpekar arbetade Samdok till största del med det icke-materiella kulturarvet. Under de första åren som min undersökning innefattar fanns fortfarande Samdok vilket påverkade verksamhetsplanerna. Det var ett större fokus på det immateriella. Under de senare åren tycker jag mig fortfarande kunna se ett fortsatt fokus på det immateriella. Fokuseringen på det immateriella kulturarvet i samtidsdokumentation är inget som bara kan kopplas till verksamheten på Nordiska museet (Arnshav 2014). Kanske är det också så att det inte finns tillräckligt med fysisk plats i museets magasin och inte tillåter fler föremål? De immateriella tar mindre plats och lämpar sig således bättre för insamling. De dokumentationsprojekt som presenteras i de olika verksamhetsplanerna betonar dock att insamlingen handlar om både det immateriella

och det materiella. Och på flera ställen betonas det att de områden som museet ska fokusera på är de fyra profilområdena.

Ny museologi lyser igenom i dokumenten. Nu ska vi undersöka hur det ser ut i praktiken. Arbetas museet med perspektivet även i praktiken eller stannar det i teorin?

6. Vad samlar museet in?

I föregående kapitel undersökte jag vad museet säger att de ska göra gällande föremålsförvärv från vår samtid. I följande kapitel ska jag undersöka vad museet faktiskt samlar in, stämmer det överens med museets styr- och policydokument? Jag har valt att gå igenom förvärvslistorna mellan 2011–2015. Jag undersöker hur många föremål som samlats in från 1940 och fram till idag. Jag delar upp föremålen i tioårsperioder samt efter museets fyra profilområden; Hem och bostad, Kläder och mode, Seder och bruk samt Naturbruk. I verksamhetsplanerna står det att museet strävar efter en jämn fördelning mellan de olika profilområdena, stämmer detta överens med vad som samlas in? Vad är det egentligen som samlas in från vår samtid, och vad samlas inte in?

När jag gått igenom förvärvslistorna har jag valt att räkna vissa förvärv som ett fast de innehåller flera objekt. Exempelvis förvärvades ett dockskåp 2012. Förvärvet innehåller ett dockskåp med ett hundratal delar och inredning. Istället för att räkna varje del för sig har jag valt att se det som ett förvärv.

Två förvärv har jag inte haft möjlighet att ta med i min undersökning. Det ena förvärvet är ett urval av glasögon donerat 2013 från den nu upphörda stiftelsen Optikhistoriska museet. I förvärvslistan står det att ett urval har gjorts på några hundra föremål. Då det inte finns uppgifter på exakt hur många det rör sig om eller från vilka år föremålen är har jag valt att bortse från dem i min undersökning. Det samma gäller för ett förvärv testamenterat från en privatperson 2015. Donationen innehåller 80 delnummer, men då det inte finns datering på föremålen kan jag inte använda dem i min undersökning.

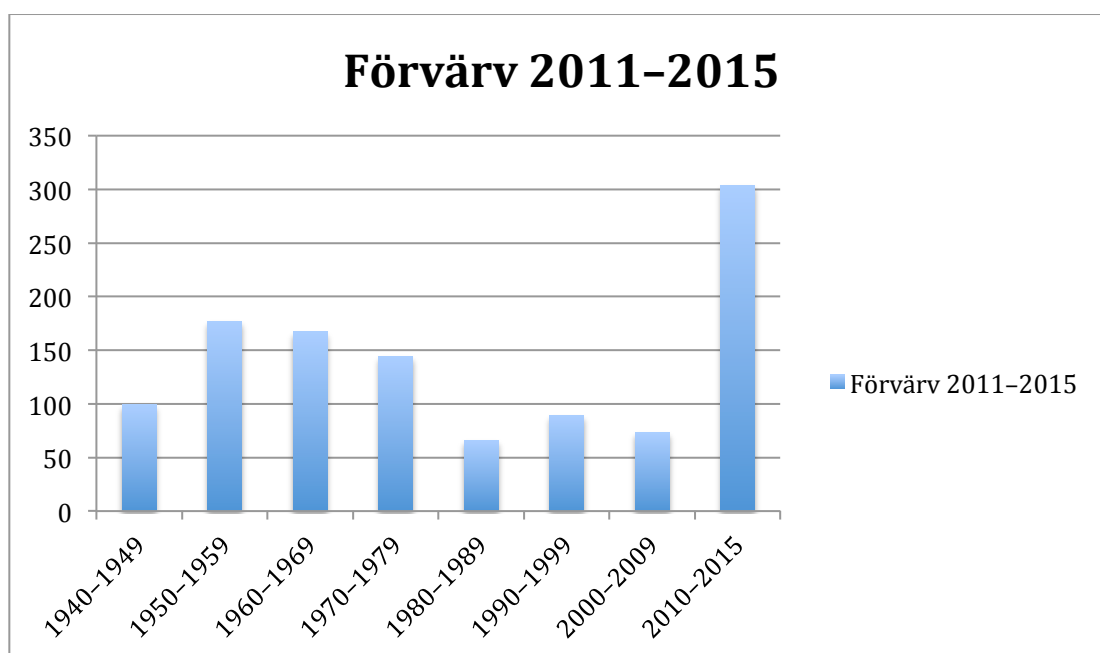
6.1 Förvärvslistor 2011–2015

Totalt på Nordiska museet har det mellan 2011–2015 förvärvats 1 691 föremål. Av dem är det 1 119 föremål som kommer från 1940 eller senare, det vill säga att 66 procent av det totala antalet förvärv. Av dessa är majoriteten från profilmrådet Hem och bostad, efter det kommer Kläder och mode och sist Seder och bruk.

Naturbruk fanns inte representerat alls bland föremål från 1940–2015.

Undersöker vi hur spridningen är mellan de olika årtiondena kan vi se att det är förhållandevis få föremål som kommer från 1940-talet. Föremål från 1950–1970-talen är fler medan föremålen från 1980-talet till början av 2000-talet är färre. Flest nyförvärv är från 2010 och framåt (se Tabell 1).

Tabell 1. Fördelning av nyförvärv gjorda mellan 2011–2015

Som redan nämnt faller de flesta av föremålen inom profilmrådena Hem och bostad och Kläder och mode. Undersöker vi närmare vad det är för typ av föremål är det mycket som samlats in i samband med olika utställningar eller specifika projekt. Projekten rör bland annat kronprinsessbröllopet 2010 (Nordiska museet 2012b & Nordiska museet 2013b), belysning (Nordiska museet 2015), plast (Nordiska museet 2013b & Nordiska museet 2014b), skolslöjd (Nordiska museet 2013b) och det

återkommande projektet Guldknappen (Nordiska museet 2011b; Nordiska museet 2012b; Nordiska museet 2013b; Nordiska museet 2014b; Nordiska museet 2015). Utöver dessa specifika insamlings- och dokumentationsprojekt har det även förvärvats många leksaker och andra föremål kopplade till barn, tapeter från olika tider och kläder av blandad sort.

Vad har då inte samlats in? Som redan nämnts finns inte profilområdet Naturbruk representerat bland föremålsförvärv från 1940-talet eller senare. Vad detta beror på är svårt att veta. Kanske kan det vara så att de föremålen istället samlas in av Julita gård, ett lantbruksmuseum som tillhör Nordiska museet och som visar hur ett storgods sköttes under början av 1900-talet (Nordiska museet 2016b).

6.2 Analys

Dokumenterna är interna, skrivet av personalen för personalen. Det är ett sätt för museet att för protokoll över hur många föremål som förvärvats och vad det är för föremål. Värt att betona är att det i dessa dokument inte står vad det gjorts för intervjuer eller observationer. Jag vet därför inte hur mycket av museets insamlingsarbete som utgörs av immateriellt kulturarv.

Precis som nämnts i föregående kapitel arbetar Nordiska museet med olika dokumentationsprojekt. Dessa projekt har ofta ett samtidsfokus och innefattar både immateriellt och materiellt kulturarv. Detta kan ses som ett tecken på att museet vill vara mer delaktiga i samhället och arbeta ute på fält där människor lever och på så sätt vara mer delaktiga i människors liv och vardag. Bredd och mångfaldsperspektivet tycker jag mig också kunna se i urval- och insamlingsarbetet. Det finns en spridning över ålder så att fler generationer finns representerade i museets samlingar. Det är svårt att säga så mycket om kulturell bakgrund och hur det ser ut utifrån de förvärvslistor jag undersökt då jag inte vet vilket kontext de olika föremålen kommer ifrån.

Det är färre föremål från 1980-början av 2000-talet medan det från senare delen av 2000-talet är flest föremål. Vad beror detta på? Många av de projekten som jag nämnt

tidigare behandlar senare delen av 2000-talet. Kanske är det så att 1980–2000-talen är för nära? Det behövs mer distans till den tiden innan museet kan göra urval och insamling. Föremål från 1950–1970-talen finns det fler av. Kanske är det lättare att göra urval av de föremålen då det finns mer distans till den tiden?

I styrdokumentet står det att det är museets fyra profilområden som prioriteras och att det ska vara en jämn spridning mellan dessa områden. Detta stämmer inte vad gäller samtida föremål. Där är det övervägande föremål kopplade till Hem och bostad samt Kläder och mode som representeras. Seder och bruk finns på en tredjeplats och Naturbruk finns inte representerad överhuvudtaget, vad kan detta bero på? Kanske är det som Svanberg (2009) och Dunn (1999) beskriver det, att många museers gamla klassifikationssystem lever vidare och styr dagens insamlingsarbete. Om Nordiska museet bildats idag, hade det fortfarande varit samma fyra profilområden eller påverkas profilområdena av de redan befintliga samlingarna?

Varför just dessa föremål samlats in är för att någon gjort det urvalet och ansett att just dessa föremål är viktiga att bevara för samtiden. Varför dessa val har gjorts av just den personen är svårt att veta. Brück (1995) menar att det som styr oss i djungeln av föremål som omger oss idag är vår egen smak (Brück 1995, s. 113). Jag tror absolut att olika individers eget tycke och smak påverkar urval och insamling. Svanbergs enkätundersökning vid Nordiska museet visade att majoriteten av personalen ansåg att insamlingsarbetet är subjektiva handlingar som påverkas av de enskilda personernas värderingar (Svanberg 2009, s. 80).

Vad kan vi säga om hur samtida föremål värderas utifrån de undersökta dokumenten? Jag skulle säga att samtida föremål har ett högt värde. Majoriteten av de nyförvärv som gjorts under de undersökta åren är samtida. Det är inte bara de enskilda förvärven som värderas och samlas in, objektens kontext är minst lika viktig. Historien tar form när vi formulerar en utsaga om den, men samtidigt behövs objektet som ett bevis på att historien faktiskt har hänt. Det ena kan inte finnas inte utan det andra (Smeds 2007). Båda är viktiga källor till historien om hur människor har levt och lever idag. Grundberg (2000) menar att kulturarvsprocesser kan leda fram till både materiellt och immateriellt kulturarv. Han menar att det finns stora fördelar med

det materiella kulturarvet då det har en möjlighet att skapa ett fysiskt band mellan det förflutna och den tiden vi lever i nu (Grundberg 2000, s. 19). Jag håller med Grundberg om att det materiella kulturarvet har en styrka som det immateriella kulturarvet saknar, men jag ser en fördel i att kombinera de två. Jag tycker mig kunna se att Nordiska museet arbetar med att förena de två i sina dokumentationsprojekt.

Med tanken på det fokus som finns på den sociala kontexten kopplad till föremålet och det ökade inflytandet på museet från samhället där alla ska få möjlighet att berätta sin historia kan jag inte säga att föremål värderas utifrån sina objektiva egenskaper. Objektivister menar att det finns objektiva kriterier som avgör om något är ett kulturarv, så som ålder eller unicitet (Anshelm 1993, s. 14). Utifrån de styrdokument jag undersökt och de förvärv som Nordiska museet gjort under de fem år som jag har undersökt kan jag inte säga att det är de objektiva värdena som styr vilka föremål som förvärvats. I stället talas det om förvärv kopplade till de människor som brukat eller ägt dem, således är det värderativism som styr urval. Det är de immateriella kopplingarna mellan föremål och människor som värderas och de upplevelser som människor får då de upplever föremålen. I styrdokumentet påpekas det att de föremål som förvärvas ska göra det möjligt för människor att lära känna sin samtid och historia. Det står ingenstans i dokumenten att det är föremålets objektiva egenskaper som styr urval och insamling. Värdet uppstår i mötet med betraktaren (Jensen 2010, Anshelm 1993). Att välja rätt föremål är inte lika viktigt som att välja användbara berättelser och minnen för bevarande. Kanske är det så att de vi uppfattar som kulturvärde inte har så mycket att göra med materiellt värde utan snarare människovärde (Jönsson & Svensson 2005, s. 14). Ett tecken på detta är det uttalade målet om inkludering och en förbättrad dialog mellan museet och personer utanför museet. De olika dokumentationsprojekten kan vara ett försök till ökad bredd och mångfald i museets insamlingsverksamhet som både inkluderar immateriellt och materiellt kulturarv. McCall och Grays (2014) menar att den nya museologin går ifrån det materiella till det immateriella. Är det de som händer på Nordiska museet? Fokuseringen på objekt hör till det gamla och samtidsdokumentation och det immateriella till det nya? Är det därför museet gör dokumentationsprojekt där samtiden är i centrum?

7. Sammanfattande diskussion

I min egen observation av museets belysningssamling såg jag att det efter 1940-talet inte fanns många lampor eller armaturer. Efter den observationen började museet förvärva föremål från senare delen av 1900-talet och 2000-talet. Detta gäller inte bara belysningssamlingen. I denna undersökning kan jag se att Nordiska museet har ett större fokus på samtiden i sina föremålsförvärv.

Mina forskningsfrågor rör hur museet tänker kring förvärv av föremål från vår samtid, vad de faktiskt samlar in, vilka faktorer som påverkar detta samt hur samtida föremål värderas.

I de styr- och policydokument jag undersökt kan jag se att samtiden finns representerad. Ny museologi har färgat dokumenten där det uttrycks att bredd och mångfald ska vara perspektiv som museet implementerar i sina verksamheter. Samarbetet med andra institutioner är även de ett uttalat mål i styrdokumentet. Detta kan ses som ett tecken på att museet bjuder in samhället att påverka med urval och insamling. Genom att bjuda in publiken kan museet öka sin bredd, både i hur de samlar in men kanske framförallt i vad de samlar in. Med hjälp av olika dokumentationsprojekt hoppas museet kunna samla in berättelser och föremål från vår samtid. Det samhälle vi lever i idag och de frågor som diskuteras och debatteras färgar museet.

I förvärvslistorna kan vi se att samtiden finns representerad. En majoritet av de insamlade föremålen kommer från samtiden. Utifrån detta, hur kan man tolka att museet värderar samtida föremål? Som jag nämnt i föregående kapitel tycker jag mig kunna se att samtiden har ett högt värde. Frågan är om det är föremålen som värderas högt, eller om det egentligen är de berättelser och minnen kopplade till föremålen

som genererar ett högt kulturhistoriskt värde? I den nya museologin menas det att kontexten är det centrala, oavsett om det gäller äldre eller samtida föremål.

Kulturvärden är inte tidlösa och förändras och påverkas av den sociala kontext som råder. Det Nordiska museet anser vara värdefullt att förvärva idag från samtiden och hur de väljer att uttrycka detta i sina styr- och policydokument speglar världen och hur den ser ut just nu. I framtiden kanske det är andra perspektiv som lyfts fram och då kommer dokumenten se annorlunda ut och magasinerna fyllas med andra typer av föremål från den samtiden som gäller då. Vad vi kan säga om Nordiska museet idag är att de lever som de lär. De förvärv som gjorts under de år jag undersökt svarar mot de mål de satt upp för sig själva.

Sedan min inventering av belysningsinsamlingen på Nordiska museet har ett projekt rörande belysning i Sverige genomförts. Under 2015 och 2016 samlade museet in ett flertal lampor, majoriteten från senare delen av 1900-talet och början av 2000-talet. Under hösten 2016 kommer dessa lampor ställas ut för att visa på hur belysningen i Sverige och Norden har förändrats och utvecklats sedan elektricitetens begynnelse och fram till idag. I den utställningen finns samtiden representerad och utifrån min undersökning i denna uppsats kan jag se att samtiden finns representerad på fler platser i Nordiska museets magasin och verksamheter. Medvetenheten om samtidens betydelse för människor har gjort att museet har tagit ett större och starkare grepp och dessa frågor. Fortsätter det så här kommer samtiden finnas representerad på museer, inte bara idag utan även i framtiden.

8. Referenslista

Anshelm, Jonas (1993). Inledning. I Anshelm, Jonas (red) *Modernisering och kulturarv: essäer och uppsatser*. Stockholm: B. Österlings bokförl. Symposion, ss. 9–22.

Arnshav, Mirja (2014). 100 år av samtidsinsamling speglat genom Sjöhistoriska museets sjömanstatueringar. *RIG*, 97(1), ss. 1–16.

Axelsson, Bodil (2011). Samdok [Elektronisk resurs]: collecting and networking the nation as it evolves. Current issues in European cultural studies [Elektronisk resurs]: June 15-17, Norrköping, Sweden 2011.

Tillgänglig på Internet: <http://www.ep.liu.se/ecp/062/019/ecp11062019.pdf>

Beckman, Ludvig (2005). *Grundbok i idéanalys: det kritiska studiet av politiska texter och idéer*. Stockholm: Santérus.

Berg, Kristian (2010). Backspegel. I Nielsén, Tobias & Nilsson, Sven (red.) *I Kultursverige 2040: vad vi vet, vad vi tror, vad vi vill*. 1. uppl. Stockholm: Volante i samarbete med Swecult, ss. 176–181.

Bergström, Lars (2004[1993]). *Grundbok i värdeteori*. 2. uppl. Stockholm: Thales.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2005). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 2., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Brück, Ulla (1995). Kommersialism och prylvärden. Hur får vår materiella tillvaro sin utformning – och hur kan den studeras?. I Daun, Åke (red.) *Ting, kultur och mening*. Stockholm: Nordiska museet, ss. 107–123.

COMCOL (2015). *Internal COMCOL rules*.

http://network.icom.museum/fileadmin/user_upload/minisites/comcol/Newsletter/COMCOL_Internal_Rules_28_Oct_2015.pdf [2016-06-29].

Dunn, Richard (2000). The future of collecting: lessons from the past. I Knell, Simon J. (red.) *Museums and the future of collecting*. Aldershot: Ashgate, ss. 30–36.

Eivergård, Mikael & Lundström, Catarina (2007). Samlarna och samlingarna. Om kulturarvets fält och dess hierarkier, *RIG* 90(3), ss. 129–137.

Grundberg, Jonas (2000). *Kulturarvsförvaltningens samhällsuppdrag: en introduktion till kulturarvsförvaltningens teori och praktik*. 1. uppl. Göteborg: Institutionen för arkeologi, Göteborgs universitet.

Gustavsson, Karin (2014). *Expeditioner i det förflutna: etnologiska fältarbeten och försvinnande allmogekultur under 1900-talets början*. Diss. Lund : Lunds universitet, 2014.

Gyllensten, Lars (1979). *Klipp i 70-talet*. Stockholm: Alba.

Hammarlund-Larsson, Cecilia (1998). Samlingarna och samlandet. I Medelius, Hans, Nyström, Bengt & Stavenow-Hidemark, Elisabet (red.) *Nordiska museet under 125 år*. Stockholm: Nordiska museet, ss. 180–239.

ICOMs etiska regler (2011). 2. uppl. Stockholm: ICOM.

Jensen, Ola W (2010). The art of valuating a heritage: From a Swedish management perspective with past and present examples. *Current Swedish Archaeology*, 18, ss. 151–176.

Jönsson, Lars-Eric & Svensson, Birgitta (red.) (2005). *I industrisamhällets slagskugga: om problematiska kulturarv*. Stockholm: Carlsson.

Kjellman, Gunilla (1993). *Varats oändliga tinglighet: en studie om föremål som kulturbärare*. Stockholm: Carlsson.

Knell, Simon J. (red.) (1999). *Museums and the future of collecting*. Aldershot: Ashgate.

Kulturdepartementet (2009). *Mål, återrapporteringskrav och uppdrag för budgetåret 2010 avseende Stiftelsen Nordiska museet* (Regeringsbeslut Ku2009/2288/SAM). Stockholm: Regeringskansliet.

Kulturdepartementet (2010). *Riktlinjer för budgetåret 2011 avseende statens bidrag till Stiftelsen Nordiska museet* (Regeringsbeslut Ku2010/2028/SAM) Stockholm: Regeringskansliet.

Kulturdepartementet (2011). *Riktlinjer för budgetåret 2012 avseende statens bidrag till Stiftelsen Nordiska museet* (Regeringsbeslut Ku2011/1960/RFS) Stockholm: regeringskansliet.

Kulturdepartementet (2012). *Riktlinjer för budgetåret 2013 avseende statens bidrag till Stiftelsen Nordiska museet* (Regeringsbeslut Ku2012/1247/KA). Stockholm: Regeringskansliet.

Kulturdepartementet (2013). *Riktlinjer för budgetåret 2014 avseende statens bidrag till Stiftelsen Nordiska museet* (Regeringsbeslut Ku2013/1856/KA). Stockholm: Regeringskansliet.

Mattsson, Christina (2015). *Konsten att styra en kulturinstitution: fjorton år med Nordiska museet*. Stockholm: Ekerlid.

McCall, Vikki & Gray, Clive (2014). Museums and the ‘new museology’: theory, practice and organisational change, *Museum Management and Curatorship*, 29:1, ss.19–35, DOI: 10.1080/09647775.2013.869852.

Miller, Daniel (1987). *Material culture and mass consumption*. Oxford: Blackwell.

Miller, Daniel (2010). *Stuff*. Cambridge: Polity Press.

Museiutredningen (2015). *Ny Museipolitik* (SOU 2015:89). Stockholm: Kulturdepartementet.

Nordiska museet (u.å.a). *Nordiska museets stadgar* [internt material]. Stockholm: Nordiska museet.

Nordiska museet (u.å.b). *Mål och Strategier för Nordiska museet* [internt material]. Stockholm: Nordiska museet.

Nordiska museet (u.å.c). *Policy för dokumentation och insamling* [internt material]. Stockholm: Nordiska museet.

Nordiska museet (u.å.d). *Program för insamling och dokumentation 2014–2020* [internt material]. Stockholm: Nordiska museet.

Nordiska museet (2010). *Verksamhetsplan 2010* [internt material]. Stockholm: Nordiska museet.

Nordiska museet (2011a). *Stiftelsen Nordiska museet verksamhetsplan 2011* [internt material]. Stockholm: Nordiska museet.

Nordiska museet (2011b) *Förvärvslista* [internt material]. Stockholm: Nordiska museet.

Nordiska museet (2012a). *Stiftelsen Nordiska museet verksamhetsplan 2012* [internt material]. Stockholm: Nordiska museet.

Nordiska museet (2012b) *Förvärvslista* [internt material]. Stockholm: Nordiska museet.

Nordiska museet (2013a). *Stiftelsen Nordiska museet verksamhetsplan 2013* [internt material]. Stockholm: Nordiska museet.

Nordiska museet (2013b) *Förvärvslista* [internt material]. Stockholm: Nordiska museet.

Nordiska museet (2014a). *Stiftelsen Nordiska museet verksamhetsplan 2014* [internt material]. Stockholm: Nordiska museet.

- Nordiska museet (2014b) *Förvärvslista* [internt material]. Stockholm: Nordiska museet.
- Nordiska museet (2015) *Förvärvslista* [internt material]. Stockholm: Nordiska museet.
- Nordiska museet (2016a). *Insamlingspolicy*.
<http://www.nordiskamuseet.se/samlingar/insamling/insamlingspolicy> [2016-07-21].
- Nordiska museet (2016b). *Välkommen till Julita gård*.
<http://www.nordiskamuseet.se/slott-gardar/julita-gard> [2016-07-14]
- Norsam (2016). Svenska, *Norsam* [blogg].
<https://norsamblog.wordpress.com/svenska/> [2016-07-06].
- Pearce, Susan M (1993[1992]). *Museums, objects, and collections: a cultural study*. Washington, D.C.: Smithsonian Institution Press.
- Persson, Maria (2014). *Minnen från vår samtid: arkeologi, materialitet och samtidshistoria*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet.
- Peters, B. Guy (1999). *Institutional theory in political science: the "new institutionalism"*. London: Pinter.
- Pettersson, Richard (2011). Om tingets museala epistemologi Reflektioner kring de kulturhistoriska tingens representativa historia, *RIG* 94(4), ss. 210–226.
- Silvén-Garnert, Eva (red.) (1992). *Tumme med tingen: om det materiellas roll i museernas samtidsdokumentation*. Stockholm: Nordiska museet.
- Silvén-Garnert, Eva (1997). Samtidsforskning som ett förhållningssätt. I Bohman, Stefan & Palmqvist, Lennart (red.) *Museer och kulturarv: en museivetenskaplig antologi*. Stockholm: Carlsson, ss. 19–40.
- Silvén, Eva (2004). I samtiden eller för framtiden. I Hammarlund-Larsson, Cecilia, Nilsson, Bo G. & Silvén, Eva (red.) *Samhällsideal och framtidsbilder: perspektiv på Nordiska museets dokumentation och forskning*. Stockholm: Carlsson i samarbete med Nordiska museet, ss. 140–228.
- Smeds, Kerstin (2007). Vad är museologi?. *RIG*, 90(2), ss. 65–81.
- Statistiska Centralbyrån (2015). *Rekordår och kriser– så har BNP ökat och minskat*.
<http://www.sverigeisiffror.scb.se/bnp> [2016-07-06].
- Steen, Anna (1999). Samdok: tools to make the world visible. I Knell, Simon J. (red.) *Museums and the future of collecting*. Aldershot: Ashgate, ss. 151–156.
- Svanberg, Fredrik (2009). *Museer och samlande*. Stockholm: Statens historiska museum.